

SABATO MAR NYASAYE

Sabato ma ondik gi Cecil N.

Odiechieng' mar Ruoth

Sabato

Be En Lokruok mar Chik?

Daniel 7:25 nyiso kaka dhano loko chike mag Nyasaye – gima ok kare. To, ka Nyasaye oseloko chikne owuon, mano en wach mopogore chuth – kendo en gima ok kare mondo kik wang'e kendo wabed gi paro ma kamano. Omiyo, gima adwaro timo sani en nyiso ni Nyasaye notimo lokruok ma kamano e kinde ma ne omiyo Yesu Kristo obed jadolo maduong' marwa kaluwore gi chik mar Melkisedek, to ok kaluwore gi chik mar Jo-Lawi kaka ne oketo chik ne jodolo e bwo chik ma ne omiyo Musa obed jaloch kendo ma ne omiyo bende Chike Apar mag Sinay e Got.

1. Jo-Hibrania (7:11-25) (Dhoge ma ng'ato nyalo ng'eyogo):

a. "To ka ne nitie ng'at ma oromo chuth [ma nyiso warruok nyaka giko, ayanga 25] kokalo kuom tij jadolo mag Jo-Lawi (nikech e bwo chikno ji ne oyudo chik), ang'o ma ne dwarore ni jadolo machielo ochung' kaka Melkisedek, to ok oketi kaka Harun? Nikech tij jadolo bende dwarore ni lokore, chik. Nikech ng'at ma wehegi owachi kuome en mar dhoot machielo, ma onge ng'at ma osebedo ka tiyo kuome e misango mar misango. jadolo machielo, ma ne oket, ok kaluwore gi chik mar chik mar ringruok [chik mar Singruok Machon], to kaluwore gi teko mar ngima maonge giko [mar Kristo bang' chier mare]: nikech en jadolo ma ng'ato onyiso ni, In jadolo nyaka chieng', kaluwore gi chik mar Melkisedek, nikech nitie chik mar Nyasaye nyaka chieng'. ok kony (nimar chik ne ok omiyo gimoro obedo malong'o), kendo kelo kuome geno maber molooyo, ma kokalo kuome wadhi machiegni gi Nyasaye. ne osing'o kendo ok obi loko chunye, In jadolo nyaka chieng'; Joma Sudo Chiegni Ne Nyasaye Kokalo kuome, Nikech En Ma Odak Mondo Okwaye Negi."

Oboke ma malo wacho ni onge "warruok nyaka giko" (onge warruok ma nyaka chieng') e bwo jodolo mag Jo-Lawi mag Singruok Machon. Onge jadolo moro amora, kendo kata luwo bang' jadolo duto ma tho, ma ne nyalo chiwo warruok mokalo kinde ma ne gin e piny, nikech misango ma ne gichiwo higa ka higa ne tiyo kuom kinde ma ne ok okalo higa achiel e kinde achiel – omiyo, ne ok okalo ngimagi e piny. Omiyo, kata jogo ma ne odak e bwo Singruok Machon ne nyalo bedo gi ngima mosiko mana kokalo kuom tij jadolo ma bang'e kendo ma nyaka chieng' mar Yesu Kristo, ber ma ne oyudo kuom chiwo ngimane achiel kuom richo ne en mar dwoko chien mondo omigi warruok ma nyaka chieng' (ma ondik e c. piny e 9:15) – nikech remo mar Jo-Levi ne ok nyal dwoko "kawo richo" (10:4) nyaka chop kama "ok ibi paro kendo," kaka e bwo singruok manyien (8:12; 10:17-18).

b. "To sani en [Kristo] oseyudo tich maber moloyo, nitech en bende jaloch mar singruok maber moloyo [mokalo ma Musa ne en jaloch], ma osetim kuom singruok mabeyo moloyo. ne odwaro ng'at mar ariyo. Nikech ka oyudo ketho kuomgi [oganda Israel, ma ne osebiro mondo opogore obed pinyruodh Israel kod pinyruodh Juda], owacho niya, "Ne, ndalo biro, Ruoth owacho, ma abiro timo singruok manyien gi jood Israel kod jood Juda, ma ok abiro timo singruok kaluwore gi lwetgi. terogi oko mar piny Misri, nitech ne ok gidhi nyime bedo e singruok mara, kendo ne ok akawogi e paro, Ruoth Nyasaye owacho ni, "Singruok manyien, osemiyo singruok mokwongo bedo machon." (8:6-13)

c. Ne osewach malo kanyo: "Kendo en nitech mano, en [Kristo] e jaloch mar singruok manyien, mondo bang' tho osetimore mondo ogol ng'ato kuom ketho ma ne ni e bwo singruok mokwongo, jogo ma oseluongo mondo oyud singruok mar pok ma nyaka chieng' [warruok nyaka chieng'." (9:15)

Yie mondo isom maber Sura 7-10 mag Jo-Hibrania, ma asekawo mana weche moko moko kendo ng'e ahinya ni:

(a) gima ne otimore e bwo Singruok Machon ne gin tipo kod tipo .
mar "gik mabeyo mabiro" (10:1) e bwo Singruok Manyien, kendo .

(b) Ogolo mokwongo, mondo oket mar ariyo. (10:9)

2. Yie mondo isom bende 2 Jokorintho 3 kendo ine gik maluwogi:

a. Gima "ondiki, kendo ondiki e wi kite," ma en Chike Apar mag Singruok Machon, ma nigi chik mar Sabato (Wuok 31:18; 32:15; 34:28), osekalo (ayat 4-16).

b. Ne owach achiel kachiel ni "singruok machon... oserumo kuom Kristo" (v. 14).

3. Yie mondo ine Jo-Kolosai 2:16-17, ma somo kama: "Omiyo kik ng'ato ong'adnu bura kuom chiamo kata kuom madho, kata kuom odiechieng' mar nyasi kata dwe manyien kata odiechieng' Sabato [ma duto ne gin mag singruok machon]: ma gin tipo mar gik mabiro, to Kristo gin tipo mar gik mabiro; [ma en 'mar Kristo,' kaka ondik e Muma mar Ruoth]."

Be Chike Apar Podi Owinjore?

Koro, kuom wach mar ka "Chike Apar pod gin adier sani kaka chiegni higni gana gi gana ariyo mokalo," ka idwaro wacho ni pod gin "maketo" sani kaka ne gin e kindeno, mano luwore gi ka gin bende ne oketi e chik mar Singruok Manyien, kata chik mar Kristo. En gima oyiego gi thuolo ni giduto oseketgi e yo ma kamano, mak mana chik mar Sabato. To e Jo-Kolosai 2:16-17, ma osewuoye malo kanyo, waneno ni odonjore ahinya e kidiyen mar gik ma ok onego ong'adnwa burago – tiende en ni ok onego ogolnwa bura nitech ok waluwogi – tiende en, kuom mano, ni ok gin gik ma ng'ato nyalo keto e bwo loch mar Kristo.

Mano en gima duong', kendo nyiso ni nitie lokruok mar chik gi Nyasaye owuon, omiyo e bwo Kristo chik mar sabato ok nyal bedo gi teko kendo – giko ma aparo ni ok nyal ng'ado bura maber. Kendo, e yo ma winjore, ne anyalo weyo gi wachno kende.

To ne asingo ni "abiro temo bedo gi ng'eyo matut moromo mar chiwo paro matut moromo mar neno maler kendo mowinjore mar gima ayie ni en puonj mar ndiko ewi wach ma ipuonjore" -- medo, kendo medo siro ng'eyo mar Nyasaye, ka idwaro. Kendo ni sani atemo kowuok e ndiko mag Singruok Machon kod Manyien, kata obedo ni tiende en thieth mabor ahinya.

1. Kido mar Sabato e bwo Chik Manyien mar Singruok.

E Jo-Galatia 4:10-11, jaote Paulo, ka nondiko ne Jokristo ma ok Jo-Yahudi ma ne ochung'ne jopuonj mag Jo-Yahudi mondo otimnegi lier kendo oluw chik mar singruok machon mar Musa mondo giyud warruok (neni Tich Joote 15:1-5), nowacho niya: "Uluto odiechienge [ma gin dweche, dweche, kod dweche. an gi luoro kuomu, nikech nyalo bedo ni asetiyo matek kuomu mana ma nono." Kendo, kuom wach mar ng'ado lier, ma ne dwarore e bwo singruok machon, nowacho niya: "...ka ng'ado lier, Kristo ok bi konyi gimoro. Ee, agolo ne ng'ato ang'ata ma ng'ado lier, ni en gi ting' mar timo chik duto. ng'ato nyalo ng'ado lier, kata bedo maonge ng'ado lier, to yie ma tiyo kuom hera en gima konyo" (Gal. 5:2-6).

Chik ma ne oneno e weche ma osewach malo kanyo en kama: E bwo Kristo "ng'ado ligangla" ok chik, kendo ok otamre ka ok otimre mondo oluw chik mar Singruok Machon mondo oyud warruok. To ka otimre nikech dwarore e bwo chik mar singruok machon, kendo mondo wabed jo adier kata warruok, mano miyo wabedo gi ting' mar luwo chikno duto, kata kamano, opogowa gi Kristo kendo kuom mano, opogowa gi ng'uono mar Nyasaye kokalo kuom Kristo, ma ka ok wanyal yudo warruok. Chik ma kamano, ma tiyo kuom chik moro amora mar Singruok Machon ma ok oketi e chik mar Singruok Manyien, ORIYO CHIK MAR "SABATO", MA OSENYO E Jo-Kolosai 2:16-17.

Kendo, nikech e ndikono "sabato" ondiki e kind gik ma "en tipo mar gik mabeyo mabiro" – "chik nigiti tipo mar gik mabeyo mabiro" (Jo-Hibrania 10:1) – ma en, biro kokalo kuom Kristo, ma en jaloch mar Singruok Manyien – mano miyo bedo gima duong' mondo wapim Sabato ma pod nitie e bwo Singruok Manyien, ng'eyo maler wachno.

2. Sabato e ndiko mag Singruok Machon: Chakruok nyaka . Malaki.

- a. Ne Owachi Mokwongo (Chakruok 2:1-3): "To polo kod piny, kod gik moko duto ma ne ni e iye, ne otieko [e odiechienge auchiel mag Chakruok 1]. E odiechieng' mar abiriyo, Nyasaye notieko tichne ma ne oloso; kendo noyueyo e odiechieng' mar abiriyo kuom tije duto ma ne oloso. tije duto ma Nyasaye nochueyo kendo noloso."

Wach mar dho Hibrania ma iloko kae ni "yueyo" en shabath, ma tiende en weyo, kata yueyo. Odiechieng' mar abiriyo, ma ne nyiso giko mar tich mar Nyasaye mar chuech, ne ochako luongo ni "sabato" (sabato) kata "sabato." Ne en giko mar juma mokwongo mar piny, kendo

ne en chakruok mar juma ka juma ma luwore gi ndalo abiriyo, ma bang'e Nyasaye nowuoyo kuomgi kaka "sabato maga" (Wuok 31:13; Jo-Lawi 19:3, 30; 26:2).

- b. Mar ariyo ma ne owach (Wuok 16): Israel, ma ne ogol oko mar tuech mar Misri machiegni kendo ma ne ni e chakruok mar wuodhe mabor mar dhi e piny Kanaan ma ne osingo, ne osetere e gwenge mag Richo, ma ok bor ahinya gi Got Sinai, kama ne gidhi ketoe kambi kuom higa achiel kendo yudo Chik machon, chik mar sabato ma sani wabedo ka waparo.

Chiemo ne oserumo e gwenge mag Sin, kendo oganda ne ng'ur. "Eka Ruoth Nyasaye nowacho ne Musa niya, Ne, abiro ng'ado mkate kowuok e polo kuomu; kendo oganda biro wuok oko kendo choko chiemo ma nyaka gichamo odiechieng' achiel, mondo atemgi ka be gibiro luwo chikna kata ok. (16:4-5).

Kendo e odiechieng' mokwongo mar auchiel, Musa ne olero ne ji kaka luwogi: "Ma e gima Ruoth Nyasaye osehacho ni, Kiny en yueyo maler, sabato maler ne Ruoth Nyasaye: Uwang' [kawuono] gik ma ubiro ng'iewo, kendo uwang' gik ma ubiro ng'iewo; To ka okinyi ochopo, Musa nowacho ni: "Chamgi sani, nikech sani en Sabato ne Ruoth Nyasaye: sani ok ibi yudogi e puoth. Odiechieng' auchiel ubiro chokogi; to odiechieng' mar abiriyo en Sabato, ok bibedo gi gimoro" (vers. 25-26).

Jomoko kuom ji nowuok oko kata kamano e odiechieng' Sabato mondo gichok gimoro, to ne ok ginwang'o gimoro. "To Ruoth Nyasaye nowacho ne Musa [mar mondo oter ne oganda] ni, Ubiro kwedo luwo chike kod chikena nyaka chop karang'o? Nikech Ruoth Nyasaye omiyu Sabato, omiyo omiyu chieng' mar auchiel makate mar ndalo ariyo; ng'ato ka ng'ato ubed e kabedo mare, kik iwe ng'ato owuok e kabedo mare e odiechieng' mar abiriyo. 28-39).

Mano ne en chakruok, kendo ne en ranyisi mar chik mar sabato kaka achiel kuom gik madongo ahinya e winjruok ma ne ni e kind Nyasaye kod Israel, ma ne dhi timore machiegni e Sinai.

- c. Gima Mar Adek Ma Owuoyoe (Wuok 20); E odiechieng' mar adek bang' ka Israel osechopo e gwenge mag Sinai, Nyasaye nowuoyo e yo ma kelo luoro kowuok e wi Got Sinai, Chike Apar ma bang'e nondiko e wi kidi ariyo kendo nomiyo Musa. Ne ochako gi wacho kama: "An e Ruoth Nyasaye Nyasayeu, mane ogolou e piny Misri kendo e ot mar ng'anjo" (v. 2). Chik mokwongo ne en ni kik obed gi nyiseche mamoko kapok (kata bang'e). Kendo mar ang'wen ne en kama: "par odiechieng' Sabato, mondo iket obed maler. Odiechieng' auchiel ibiro tiyo kendo itim tijeni duto, to odiechieng' mar abiriyo en Sabato ne Ruoth Nyasaye Nyasaye mari. Ruoth Nyasaye noloso polo kod piny, nam kod gik moko duto mantie e iye, kendo noyueyo e odiechieng' mar abiriyo, kendo nomiyogi bedo maler" (vers 8-11).

- d. Oboke mamoko ma nyiso ler – ma nyiso puonj maduong' kendo ma ng'ato onego oluw kuom Sabato mar odiechieng' mar abiriyo ne Israel: Wuok 31:12-17: "Adier, ubiro rito Sabato maga: nikech en ranyisi e kindwa kodu kuom anyuolau duto; mondo ung'e ni an e ma arito

Sabato mar Israel, kama nyithindgi ne oketou maler. rito Sabato kuom anyuolagi duto mondo obed singruok ma nyaka chieng', en ranyisi e kindwa nyaka chieng' kod nyithind Israel nyaka chieng': nikech kuom ndalo auchiel, Ruoth Nyasaye noloso polo kod piny, kendo e odiechieng' mar abiriyo noyueyo kendo ne oyudo teko.

Oganda mang'eny, "sabato," nyiso mana sabato mar odiechieng' mar abiriyo e kinde ma ne otimore juma ka juma (juma ka juma nigi sabato) – omiyo, "Adier, ubiro rito sabato maga: nikech en ranyisi e kindwa kod un kuom anyuolau duto."

Chik 4:7-8: "Nimar en oganda mane maduong' ma nigi nyasaye machiegni kodgi kaka Ruoth Nyasaye Nyasayewa kinde duto ma waluongo? To en oganda mane maduong' ma nigi chike kod chike ma kare kaka chik duto ma aketo e nyimu sani?" Musa nowacho wachni e wuoyo mare mar weyo Israel bang' higni piero ang'wen bang' chiwo chik mokwongo e Sinai, ma sani ne odwoko ka pok otho kendo ka ne gidonjo e piny Kanaan e bwo telo mar Joshua.

Chik 5:12-15: Ka Musa osedwoko chik mar Sabato ma yudore e Wuok 20:8-11 , ma ne dwaro ni ng'ato oyue kuom tich e odiechieng' Sabato kata ne "jatichgi ma chwo" kod "jatichgi ma nyako," nomedo kama: "Ipar ni ne in jatich e piny Misri, kendo ni Ruoth Nyasaye, Nyasaye mari, nowuoki oko kuom lwete. omiyo Ruoth Nyasaye Nyasaye mari ochiko ni irit chieng' Sabato" (v. 15).

Ezekiel 20: Bang' higni mathoth, ka jodongo mag Israel ne osebiro ir jaote Ezekiel mondo gipenj Nyasaye kokalo kuome, Nyasaye nomiyo oparnegi nyadi riyo wach ma ne owach malo kanyo e Wuok 31:12-17 , kaka luwogi:

- (a) "Ne amiyogi Sabato maga mondo obed ranyisi e kindwa kodgi, mondo ging'e ni an e Ruoth Nyasaye ma losogi maler" (v. 12); gi
- (b) "Sabato maga ... biro bedo ranyisi e kindwa kod un, mondo ung'e ni an Ruoth Nyasaye Nyasayeu" (v. 20).

Nehemia 9:12-15: Bang' higni madirom mia achiel gi nus, bang' ka Jo-Israel nosewuok e tuech mar Babilon, ka e chokruok maduong' ma ne otim e Yerusalem, ne otim lamo achiel mar erokamano ne Nyasaye ma ne onyisoe weche ma ne otimo gi Israel chakre e lwongo mar wuon-gi Ibrahim nyaka e kindeno, ne owacho ni: kowuok e polo, kendo ne imiyogi chike makare kod chike ma adier, chike mabeyo kod chike, kendo ne imiyogi ng'eyo Sabato mari maler, chike, kod chike, kod chik, kokalo kuom jatichni Musa, kendo ne imiyogi chiemo kowuok e polo nikech kechgi, kendo ne ikelo pi ma ne gidhigo kendo ne giwuok e kidi. piny ma ne isingo ni ibiro miyogi."

Isaya 66:23-24, 25 .koro owuoyo kuom gik ma ne otimore mogik kata obedo ni ne otimore higni mia achiel motelo gi ndiko ma wuok kuom Ezekiel, opogore gi weche duto ma ne owach malo kanyo, nikech en singruok mar jonabi ma ne omi Israel kuom kinde ma "ng'ato duto" (pinje duto) biro lamo Nyasaye mar Israel "chakre e sabato nyaka sabato," kaka luwogi: "Ka pok Sabato biro, an, Ruoth Nyasaye wacho, kamano kothu kod nying'u biro dong', kendo chakre dwe manyien nyaka dwe machielo, kendo chakre Sabato achiel nyaka

Sabato machielo, ring’o duto [Jo-Jentail kaachiel gi Jo-Israel] biro biro mondo gilam e nyima, Ruoth Nyasaye wacho.”

Kaka yo mar loso weche ma osewach malo kanyo, wan gi gik maluwogi:

(1) Nyasaye nomiyo Israel mag ringruok odiechienge mag sabato mage kaka ranyisi e kindgi kodgi mar singruok ma ne otimo kodgi e Sinai kaka ogandane ma noyiero makende (Wuok 31:12-17; Ezekiel 20:12, 20), ma nomiyo gibedo mopogore gi jomamoko duto. Onge rekod mar dhano ma ne oketo odiechieng’ mar abiriyo mar juma kaka odiechieng’ mar yueyo maduong’ ne Nyasaye kapok omiye Israel kaka kamano – kinde ma ok okalo higni 2500 mag historia mar dhano – ok kapok pi mang’eny obiro, gi Adam, Abel, Set, Enok, Noa, kata ng’at machielo – kendo ok bang’ pi mang’eny, Ibrahim kata oganda moro amora.

Kata kamano, wach mar “juma” (e dho Hibrania shabua, abiriyo) yudore e Chakruok 29:27-28, ka ochiwo dhok mane Laban otigodo e mbaka gi Jakobo higni mohingo 250 kapok omi Israel “sabato” mar Yehova e got Sinai. Omiyo, onge kiawa ni ng’wech mar ndalo abiriyo ne owuok kuom ndalo auchiel mag chuech kod odiechieng’ mar yueyo mar Nyasaye kuom chuech e odiechieng’ mar abiriyo – kata kamano, onge ndiko moro amora mar odiechieng’ mar abiriyo ma ne oket ne dhano kaka yueyo ne Nyasaye, nyaka ne omiye Israel kaka ranyisi mar singruok makende e kindgi kodgi kaka ogandane .

(2) Onge oganda maduong’ machielo ma ne nigi nyasaye kata singruok ma kamano kaka Nyasaye kod singruok mar Israel, kendo, kuom ranyisi, ne onge sabato ma ne onego orit. (Chik 4:7-8; 5:12-15) Ka itiyo gi ranyisi, ne chalo gi sama dichuo miyo chiege ring’o mar kenya kaka ranyisi mar singruok mar kenya e kindgi gi chiege, kendo gin kendgi, ma miyo chiege bedo mopogore gi ji mamoko duto. Kendo Nyasaye owuon noporo wachno gi singruok ma kamano, kowacho ni: “Ma ne giketho singruokna, kata obedo ni ne an chwogi” (Yeremia 31:32).

Bende, sabato mar odiechieng’ mar abiriyo ne owinjore ahinya kaka ranyisi ma kamano e kind Nyasaye kod Israel mar singruok ma ne gitimo e Sinai. Nikech sabato mare ne nyiso giko mar tich duto ma ne otimo e ndalo auchiel mag chuech, kendo ne en paro (Chakruok 2:1-3). Kendo chiwo Sabato mage ne Israel bende ne en ranyisi kendo paro ni ne otieko bedogi misumbni e piny Misri, kaluwore gi Chik 5:15 . Mano ne nyiso adier ni Nyasaye mar chuech koro en Nyasaye mar Israel, kendo ne ok onego gibed gi Nyasaye machielo – mana kaka onge oganda machielo ma ne nigi ng’at ma kamano e historia, kata sabato ma ne onego orit kaka yueyo maduong’ ne Nyasaye.

(3) Miyo Israel ong’eyo “Sabato mare maler” ne en achiel kuom gik ma ne otimore ma ne ochokore e alwora kendo e wi Nyasaye ma ne obiro piny “e Got Sinai” kendo wuoyo kodgi kowuok e polo (Nehemia 9:13-15). Kendo bedo ma ne ok ging’eyo wachno chon nyisore kuom tim ma moko kuomgi ne timo ka ne oket chik mokuongo mondo giluw wachno e gwenge mag Richo e wi chakruok mar Nyasaye mar chiemogi gi mana (Wuok 16).

- (4) Wach ma yudore e (2) ma malo kuom kaka Israel ne oketho singruok mar kenye e kindgi gi Nyasaye, ne oriwo bende "ketho" odiechieng' sabato, ma ne en ranyisi mar singruok e kindgi kodgi, kuom ok keto odiechieng'no obed maler, kaka odiechieng' mar yweyo ne Nyasaye. Okang' mokwongo ma iwuoyoe kuom ketho nying' ma kamano yudore e Kwan 15:32-36. To weche mamoko ma itiyogo gin mang'eny ahinya ma ok nyal somo kae.
- (5) Mogik, singruok mar jonabi ma yudore e Isaya 66:22-23 ne Israel ma oriwo rito sabato e piny manyien ma ne obiro timo, ok nyis rito sabato e pinyni ma sani e bwo singruok manyien ma Kristo en jaloch mare, ma okawo kar singruok machon ma Musa ne en jaloch mar Sabat mar piny duto, to en kuom singruok machon ma Musa ne en jaloch mar Sabat mar piny duto. bi. Kata obedo ni singruokno ne ondiki e dhok mar sabato ma ne nitie e kindeno e bwo singruok machon (kaka biro mar lamo "chakre sabato achiel nyaka machielo," kendo "chakre dwe manyien nyaka dwe machielo"), ne nyaka otigodo e yor ranyisi kata obedo ni ne onyiso sabato ma nyaka chieng'.

Nikech, kaka jaote Johana nene oneno e fweny mare e Patmo, mar "piny manyien," kaachiel gi "dama mare maler, Yerusalem manyien" (Fweny 21:1 - 22:5), "dama ok dware chieng' kata dwe mondo orienye e wiye: nikech duong' mar Nyasaye ema orienyne kuno" (Kendo:2); "kendo dhoudi mag taon ok bi bedo ma olor kata matin (nikech otieno ok bibedo kuno)" (v. 25); "To otieno ok bibedo kendo, kendo ok gidwar ler mar taya kata ler mar chieng', nikech Ruoth Nyasaye biro miyogi ler" (22:5).

Bende, ndiko adek mosekalo luwore gi ndiko mogik ma isomo kaka luwogi, ma, nikech en e kinde achiel, bende nyaka bed gi ranyisi: "Kendo gibiro wuok oko, kendo gineno ringre jogo ma osetimo richo kuoma: nikech winyogi ok bi tho, kendo machgi ok bi ng'injo kendo ok bi ng'injo." (Isaya 66:24).

Weche ma ondiki piny [nimar winyogi ok bi tho, kendo machgi ok bi thum] bang'e Yesu notiyogo, kaka ondik e ndiko mar Singruok Manyien mar Marko 9:43-48, kaka weche ma ne tiyo kuom "winyo" kod "mach" mar "mach ma ok tho" (Gehena). Gima bang'e ne en adier ni Got mar Hinnom, ma ne osebedo ka itiyogo kaka kar bolo yugi mag taon ma ne ni e oko mar Yerusalem mar piny, ok mana mar bolo yugi kende, to bende mar ringre dhano ma ne pok oiki, "kama winyo ne ng'adoe kendo mach ne wang'o" (kaka ondik e buge ma A. T. Robertson nondiko e Sing'ano Manyien). To ne otigodo gi Ruoth marwa e yo mar ranyisi mar "mach ma nyaka chieng' ma ne oik ne jachien kod malaike mage" (Matayo 25:41), – iluongo ni "nam mar mach" e Fweny 20:14-15 – kama joma ok kare "biro dhi e kum ma nyaka chieng' kendo ka Yesu biro ng'ado bura kuom piny mangima (v. 26). 25:31-46), ma en mar luwo chier mar joma otho e piny mangima kod ringo mar piny kod polo ma sani (ma nenore ni en polo mare ma ni e kor lwasi kendo nyalo bedo ni en polo ma ni e kor lwasi, to ok en kar dak mar Nyasaye) (Fweny 20:11-15). Kata kamano, adier, nam mar mach ma nyaka chieng' ok bi bedo e oko mar, kata ma nyalo chopo e wang' jodak ma osewar, "boma maler, Yerusalem Manyien" (Fweny 21:1 - 22:5).

Kuom gik ma kamago, ndiko mar Isaya 66:23-24 ma wuoyo kuom sabato e “piny manyien” ma Nyasaye pod ne dhi “loso” nenore ni ondiki e yo mowinjore e bug Elliott ma wacho ni Muma Duto, kaka luwogi: “Ochung’ e kido mar wach ma ok nyal yudo nyaka chieng’. ng’eyo adier yudore e Yerusalem manyien mar Fweny 21:22-27 mar sabato ma nyaka chieng’ ma Jo-Hibrania 4:9 , kendo kata neno ma nigi duong’no en mana ranyisi mar adier mag roho.”

Ne owach maber ni Singruok Machon en Singruok Manyien ma opondo, to Singruok Manyien en Singruok Machon ma ofweny. Omiyo, sani wadok mokuongo e Manyien kuom gik ma Machon ne ochung’ne.

Gik ma ne oneno e Ndiko mag Singruok Manyien

1. Ni ndiko mar singruok machon mar Isaya 66:22-23 nyisowa ni Sabato ma nyaka chieng' ma nyaka bed yueyo mogik ne oganda Nyasaye, ma nyaka yud kokalo kuom Yesu Kristo, kendo ma ne ochung'ne to ok yud e bwo singruok machon, kendo ok kapok piny marwa ma sani oselokre gi piny mabiro bang' piny mabiro bang' Kristo manyien, giko mar historia mare, oket maler, e kind weche mamoko, kuom weche madongo maluwoji:

a. 2 Petro 3:10-13 : "To odiechieng' mar Ruoth [odiechieng' mar 'biro' mare. v.4] biro biro kaka jakuo; ma polo [ma nenore ni polo ma ni e kor lwasi kendo nyalo bedo ni polo ma ni e kor lwasi, kaka osewach chon] biro lal gi koko maduong', kendo gik moko duto ma ni e iye biro ng'injo gi liet mager, kendo piny kod tije ma ni e iye biro ng'injo kamano. kit ng'at ma onego wabedgo e ngima maler duto kod luoro Nyasaye, ka wageno kendo wagombo ahinya biro mar odiechieng' mar Nyasaye, ma nikech mano, polo biro wang' gi mach kendo gik moko biro ng'ich gi liet mapek To kaluwore gi sing'o mare, wabiro neno polo manyien^{2a-2?} piny ma tim makare odak e iye."

b. Fwenyo 20:11-15: "To ne aneno kom marachar, kod Jalno ma ne obet e wiye, ma piny kod polo ne oringo oko mar wang'e; kendo ne onge kama ne giyudoree, kendo ne aneno joma otho, jomadongo kod matindo, ka gichung' e nyim kom mar loch; kendo buge ne oyabere, kendo buk machielo ne oyabere. ne ong'adnegi bura kaluwore gi gik ma ne ondik e buge, kaluwore gi tijegi.

Omiyo, wan gi "piny kod polo" ma sani oringo oko e tudruok gi chier mar piny mangima kod bura mar dhano, kaka jaote Johana ne oneno e fweny mage mag kinde mabiro ka en e chula mar Patmos.

c. Fweny 21:1 - 22:5: Kata obedo ni en weche mang'eny ahinya ma ok nyal ng'ere kae, owinjore osom maber e weche duto. En neno mar gik ma osewach malo ka polo manyien kod piny manyien biro luwo jo makare mag pinje duto, ka "dama maler, Yerusalem manyien [ma opogore gi Yerusalem mar piny ma Palestina] biro piny kowuok e polo kowuok kuom Nyasaye" ("dama mar Nyasaye mangima, Yerusalem mar polo" (Jo-Hibrania2:2 1).

"Piny manyien" ni kod "dama maler, Yerusalem Manyien," ne nenore ni "piny mar polo" kod "dama ma niggi fundament, ma jagedo kendo jachue en Nyasaye," ma ne Ibrahim, Sara, kod Isak kod Jakobo dwaro (Jo-Hibrania 11:8-16) kaka giko negi ma ne en mana ranyisi mar "Kanaan."

"Kendo jogi duto [moriwo nyaka ji ma wasewuoyo kuomgi sani, kaachiel gi jomoko mang'eny ma bende osewuoyo kuom yie margi], bang' bedo gi neno momiyogi kokalo kuom yie margi, ne ok giyudo singruok [mar piny kod taon ma ni polo], nikech Nyasaye osemiyowa gimoro maber moloyo kuomwa [mokalo gik ma nyalo miyowa e pinyini], ma ok onego gibed malong'o"

11:39-40). Mano nyiso ni ok gibi donjo e ngima malong' o mar piny mabiro kapok chier ka Kristo biro e piny kendo, mana kaka biro bedo adier kuomwa.

- d. Jo-Hibrania 3:1 - 4:11: Kae bende wan gi ndiko ma oting' o weche mathoth (ma yie mondo isomgi duto, ka ifwenyo kaka gidhi nyime).

Chakruok:

"Omiyo, owete maler, jogo ma nigi luong mar polo, pare ni Jaote kendo Jadolo Maduong' mar yie marwa, ma en Yesu, ... wuode ma rito ot mare [e puonj mar 'ot'], ma wan ot mare, ka wamako motegno chir marwa kod duong' mar geno marwa" (1).

Dhi nyime:

Ka oparo ne josomo kuom bedo maonge yie kod bedo maonge adier mar Israel mang'eny ahinya mag ringruok kendo kuom mano ne ok ginyal donjo kata matin e yueyo ma ne oketnegi e piny Kanaan mar piny: bende ojiwo mondo gikaw siem kuom wachni kendo kik giwe yueyo ma ne oketnegi e piny Kanaan mar polo (3:7 - 4:8).

Giko:

"Omiyo pod nitie yueyo mar Sabato ne oganda Nyasaye. Nimar ng'at ma osedonjo e yueyo mare, en owuon oseyueyo kuom tije, mana kaka Nyasaye noyueyo kuom tije. Omiyo, we mondo wabed gi kinda mar donjo e yueyono, mondo kik ng'ato olwar kaluwore gi ranyisi marom gi mar ng'anjo" (4:9-11).

Gima bang'e nyalo parowa Fweny 14:13: "Gimor jogo ma tho e Ruoth chakre sani. Ee, Roho wacho niya, mondo giyue kuom tijegi, nikech tijegi luwogi."

2. Mondo wabed gi paro malong' o kendo maler kuom gik moko duto, dwarore ni watim nonro matut kuom gik ma ne otimore kod gik ma ne otimore e kinde mar Singruok Manyien, e kind biro mokwongo kod mar ariyo mar Kristo, ka "sabato" mar Singruok Machon ne ok ng'ado bura kendo, to ang' o momiyo ok onego otim kamano, nikech chike mamoko duto mag Dekalog (Wuok-17) bende ne oketi e Chik Manyien. Omiyo, wabiro chako gi gimomiyo ok wabed gi ng'eyo, bang' bedo gi ritruok maluwoji:

RIEKNI: Jasomo nyalo yudo ni moko kuom weche maluwoji gin ma ng'ato nyalo ng'iyogo kendo ma ng'ato nyalo ng'eyo maber moloyo moko kuom weche ma osewach malo kanyo, kata kamano, nyaka ong'e ni gimoro ka gimoro en gima duong' mondo ong'e gik ma nyalo nenore ni gin weche ma ng'ato nyalo ng'ado e wigi kae gi kae. E kinde moro, e kind ranyisi mathoth ma ne ochung'ne pinyruodhe mabiro (Matayo 13:1-58; Marko 4:1-34 kod Luka 8:4-15), Yesu nowacho niya: "Kaka pinyruodh Nyasaye chalo gi ng'ato ma pidho kodhi e piny; ok ong'eyo kaka piny nyalo olemo kuome owuon, mokwongo olemo olemo, bang'e olemo ma opong' o olemo, to ka olemo osechopo, mapiyo piyo ogolo olembe nikech kinde mar keyo osechopo" (Marko 4:26-29).

Mano nyiso ni nitie ng'injo ma luwore mag pinyruoth, ma dwarore ni wang'e ka wanyalo weyo ng'anjo. Kendo kuonde mamoko e ranyisi ma osewuoye malo, "Kodhi en wach Nyasaye" (Luka 8 - 10), "wach pinyruoth" (Matayo 13:19); kendo "cham en giko mar piny" (Mathayo 13:39), ka

joma richo "owuok" e kind joma kare, kendo obolo "e mach ma wang'o" (ayat 47-50) – ma biro bedo e biro mar ariyo mar Kristo (Mathayo 25:31-46) – ka ruoth ma kare biro bedo e pinyruoth. 34) kendo donjo "e ngima mosiko" (ayat 46), "e piny mabiro" (Marko 10:29-30; Luka 18:29-30) – "donjogi e pinyruodh mosiko mar Ruoth kendo Jawarwa Yesu Kristo" (2 Petro 1:11) – kendo e "pok ma ok nyal kethore, ma ok nyal kethore. oket e polo ne un ... warruok " nyaka giko," kaka osewach chon kowuok e Jo-Hibrania 7:25.

E yo machiek, wabiro fwenyo

(1) step mokwongo kendo .

(2) kinde ma biro chuth mar pinyruoth mar polo e pinyini, e kind biro mokwongo kod mar ariyo mar Kristo; kendo bang'e

(3) ng'wech mogik (kata molooyo, dhi nyime ma nyaka chieng' mar ng'wech mar polo) e piny mabiro bang' giko mar piny – mokwongo en mar temo, ma ikruok mar donjo e mar adek.

Bende wanyalo paro ni jogo ma donjo e step namba 1 gin jodak ma nigi charter mar namba 2 (ka gin jo adier), kae to jodak ma nigi yie mag namba 2 kaka jogo ma donjo kendo yudo pok mar namba 3. e iye gibiro yudo "yueyo mar sabato" ma pod odong' "ne oganda Nyasaye," kaka ne osingo e Jo-Hibrania 4:9 kendo ne ondik motelo, kaka opogore gi sabato mar "odiechieng' mar abiriyo" mar chik mar singruok machon to ok en achiel kuom chik mar singruok manyien ma ne ni e bwo Yesu Kristo, kaka waseneno chon.

Ne ane gimomiyo sabato mar odiechieng' mar abiriyo ok en achiel kuom chik mag Singruok Manyien kapok idhi nyime gi weche mamoko ma owinjore.

a. Kaka osendik maber, sabato mar odiechieng' mar abiriyo ne osemi Israel kaluwore gi ringruok, kendo en kende, e Sinai, kaka ranyisi mar singruok ma ne otim gi oganda Israel e kindeno, ma ne oketogi mopogore kendo mopogore gi pinje mamoko mag piny (Jo-Jentail).

To kuom Kristo, pogruok kod pogruokno ok nitie kendo. Kendo Singruok Machon ma timo kendo dwaro gik ma kamago osemiyo yo ne Singruok Manyien ma ok mana ni ok dwarogi, to bende okethogi —ma rwako Jo-Yahudi kaka Jo-Yahudi, kendo e weche machalre, omiyo giduto gibedo oganda achiel, Israel mar roho (neni Jo-Efeso 2:11-2:8-9; Jo-Galatia 3:26-29; 6:16, ndiko mogikni luongogi achiel kachiel ni "Israel mar Nyasaye").

Yesu owuon ne osewacho ni, "An gi rombe mamoko [Jo-Yahudi] ma ok gin mag rombo [Jo-Yahudi] ni; gin bende nyaka akelgi, kendo gibiro winjo duolna; kendo gibiro bedo rombo achiel [kod rombe ma Jo-Yahudi], [ma nigi] jarit achiel" – kata, rombo machielo biro bedo Johana achiel, " 10:21). Bende, ne osewacho ni, "To an ka ating'a malo kowuok e piny, abiro ywayo ji duto [Jo-Yahudi kod Jo-Jentail] ira" (Johana 12:32).

Kendo kapok odhi e polo, nooro chik ni mondo oland wach maber ne pinje duto kaka jowetegi (Matayo 28:19-20; Marko 16:15-16 kod Luka 24:46-47) – ma ne en, "ne Jo-Yahudi mokuongo, kendo ne Jo-Grik [Jo-Jentail]" (Jo-Rumi 1:4). 2), kendo nenore ni ne otimo kamano e higa mar 41 nyaka e higa mar bang'e (Tich Joote10-11).

Omiyo, mondo odhi nyime gi keto ranyisi mar singruok machonno e kind Nyasaye kod Israel kaluwore gi ringruok e kinde singruok manyien (bang' tho mar Kristo, chier, kod dhi e polo) ne dhi bedo gima ok owinjore – e rang'iny mar geng'o ng'ado ringruok e bwo singruok machon kaka ranyisi mar nyithind ringruok mar Jokristo ma Jo-Yahudi ma ok gin Jokristo kaluwore gi ringruok mar Jokristo. Nyakonchiel, chike duto mag Dekalog mar Singruok Machon, mak mana chik mar sabato, ne dhi bedo maber ne Jokristo, kata gin jo-Yahudi kata Jo-Jentail, mana kaka ne gin ne Israel mar ringruok e bwo Singruok Machon– kendo kuom mano oseketgi e chik mar Singruok Manyien.

Ka ne wan gi gimomiyo ma ne owinjore ahinya, ne wanyalo loso kendo somo marwa. To wabiro dhi nyime gi gik ma ne otimore kod gik ma ne otimore ma tudruok gi kinde mar singruok manyien, e kind biro mokwongo kod mar ariyo mar Kristo, ka chik mar sabato mar chik mar singruok machon noweyo bedo gi teko. Nikech dongruok ma owachno kod gik ma timore biro miyowa paro maber molooyo e yore moko kendo konyowa mondo kik watim makosa moko ma pile ahinya. (Inyalo neno ni weche moko ma idwoko, to mondo oket ler mopogore opogore.)

- b. "Chik kod jonabi [ma ochung' ne singruok machon] ne nitie nyaka Johana [Jabatiso, jatelo mar Yesu]: chakre e kindeno, injili mar pinyruodh Nyasaye [ma okawo kar pinyruodh Israel mar ringruok] ilando, kendo ng'ato ka ng'ato donjo e iye gi ng'anjo," Yesu nowacho (Luka 16:16). Mano nyiso ni joma ne odonjo timo kamano ka ng'ato ochung'negi ahinya. Nikech, bende nowacho niya: "Masira ne un jopuonj! Nikech ne ukawo funguo mar ng'eyo, kendo ne ugeng'o jogo ma ne donjo" (Luka 11:52); kendo, "To un jondiko kod Jo-Farisai, un jowuoro! Nikech uum pinyruodh polo ne ji. nikech un uwegi ok udonjo, kendo ok uyie joma dwaro donjo mondo odonj" (Mathayo 23:13).
- c. Kata kamano, "donjono" ne en mana e okang' mokwongo kendo mar ikruok mar pinyruoth e piny, ma ne olando mokuongo gi Johana kae to Yesu ne olando kaka "chiegni" (Mathayo 3:1-2; 4:1) – pok obiro chuth. Kuom mano, Yesu ne nyalo wacho ne Jo-Farisai ma ne penjo ni pinyruodh Nyasaye ne dhi biro karang'o ni, "pinyruodh Nyasaye ni e kindwu" (Luka 17:21), kata "e kindwu," kaka ondik e bath Muma mar dho Ingesa, kata "e kindwu," kaka Muma Manyien mar dho Ingesa kod dhok mamoko nigi wachno – ma nyalo bedo ni en ng'at ma i-, e kindgi. kata kamano bende jogo ma oseler ni gin "joma donjo" e iye. Kata kamano, nopuonjo japuonjrene mondo olam ni, "Pinyruodhi mondo obi" (Matayo 6:10), nikech pok obi chuth kaka ne osingo.

Kata kamano, bang'e, bang' ndalo auchiel kapok olokore, Yesu nowacho weche ariyo madongo:

- (1) Ne jaote Petro, bang' ka osejie ni en "Kristo, wuod Nyasaye mangima," kowacho ni, "... e wi kidini [ma nenore ni adier ma Petro noyie kuome] abiro gero kanisa mara; kendo ... abiro miyi chapa mag pinyruodh polo" (Mathayo 16:16-19).

(2) Bang'e, nooro ne joote duto ., kowacho ni, "Nitie moko kuom jogo ma ochung' machiegni, ma ok bi ng'iyo tho [to Juda Iskariot ne dwaro, ka onegore], nyaka gine pinyruoth biro gi teko" (Marko 9:1; ng'i Matayo 16:28) – ma ne otimore e odiechieng' mar Pentekost, bang' ndalo piero ang'wen bang' chier mare (1:1-9 kod Sura mar 2), ma ibiro ng'eyo mathoth bang'e.

RIEK: (1) "Pinyruodh" ma iwuoyo kuome nyadi mang'eny ka ilokore ni "pinyruodh Nyasaye" kata "pinyruodh polo," bende iluongo ni pinyruodh Kristo (neni Matayo 16:28; Luka 1:31-32; 22:29-30; 23:42; Johana 18:31:13-3). kendo Fweny 1:9), kendo bende iluongo ni "pinyruodh Kristo kod Nyasaye" (Jo-Efeso 5:5; ng'iyo Fweny 11:15) – ka Kristo obet "e lwet Nyasaye ma korachwich [kaka jatend piny]" (Marko 16:19; Tich Joote 2:33; Jo-Rumi 8:13:34; 1 Petro 3:22 kod Fweny 3:21).

(3) Kaachiel gi mano, weche ma wacho ni "kanisa" kod "piny," ma yudore e ndiko maluwore (Matayo 6:18 kod 19), bende itiyogo kaka weche ma nyalo lokore nikech jokanyo mag kanisa achiel gin jodak mag kanisa machielo e piny kendo e yo ma kamano gin mana achiel. Omiyo, e Jo-Kolosai 1:13 jaote Paulo nowuoyo kuom "jomaler" ma ne ni Kolose ("ringruok" mar oganda Kristo kendo kuom mano "kanisa" mare kuno (1:1, 24) kaka jogo ma ne "oloko [gi Nyasaye] ... e pinyruoth mar Wuod hera mare." Asia" (1:4), bende onyisore ni en "owadu kendo ng'at ma un-go e masira kod pinyruoth kod kinda ma ni e Yesu" (v. 9).

d. E ndiko ma ne owach mokuongo malo kanyo, "chik kod jonabi" ne gin jochung' mag singruok machon ma ne ni e kind Nyasaye kod Israel (ma ne en ne Nyasaye "piny," Wuok 19:6 ma Daudi ne en ruoth mare ma ne chiegni ahinya, ma ne locho e wi oganda Nyasaye ma ne oloso singruok e piny ne Nyasaye, kendo ne oterogi nyaka e loch ma ne en loch mar Nyasaye, kendo ma ne otelo negi e loch). jonabi ne gin moko kuom gik mamoko, jogo ma ne loko chikne ne oganda. Nyakonchiel, "pinyruodh Nyasaye" kata "pinyruodh polo" ma owuok e ndiko ma malo kod mamoko mag Singruok Manyien, ochung' ne Singruok Manyien, ma Kristo en jaloch mare (Jo-Hibrania 8:6; 9:15; 12:24), kendo e bwoye en ruoth, ma locho ewi oganda Nyasaye kaka Daudi, kendo locho. Ne osingo ni min-gi ma ne dhi bedo min-gi ni, "Obiro bedo maduong', kendo ibiro luonge ni Wuod Jachien Maduong' Mogik, kendo Ruoth Nyasaye biro miye kom mar wuon mare Daudi, kendo obiro locho ewi ot mar Jakobo [Israel] nyaka chieng', kendo pinyruodhe ok bi bedo gi giko" (Luka 1:3). (Pim bende wach ma ne ondiki e Singruok Machon mar Isaya 9:6-7).

e. Kata kamano, loch mar Kristo ne ok bi bedo ewi "Israel kaluwore gi ringruok" (rano 1 Jokorintho 10:18), to ne dhi bedo ewi Israel mar roho (rano ne Jo-Rumi 2:17-29; 4:1-12). Kendo ne dhi oriwo Jo-Yahudi duto kaachiel gi Jo-Israel duto ma ne dhi rwako Singruok Manyien ma Nyasaye noloso gi "ot mar Israel kod ot mar Juda" (Jo-Hibrania 8:8-12). Mano ne dhi bedo bang' ka (1) ohinga ma diere mar pogruok e kind Ja-Yahudi kod Jo-Jentail oseket piny "kokalo kuom musalaba" mar Kristo, mondo "olos e iye ng'at achiel manyien" kaka ne nyalo bedo (ok Ja-Yahudi kata Ja-Jentail kaluwore gi ringruok, to Jakristo, ma oting'o Israel mar roho) , kendo (2) oket chik mar Jo-Yahudi kuom musalaba, pogo Ja-Yahudi nyaka Israel machon]. kaka nyalo

bedo ni (ne Jo-Efeso 2:11-22; Jo-Kolosai 2:8-15). Mano nyiso gimoro kuom kido mar pinyruoth ma Johana mokwongo kae Yesu ne olando ni "chiegni" (Mathayo 3:1-2; 4:1).

- f. Kaka ne owachi chon, ndalo auchiel kende kapok olokre, Yesu nowacho ne jootene ni, "Nitie moko kuom jogo ma ochung' machiegni, ma ok bi ng'iyu tho nyaka gine pinyruodh Nyasaye biro gi teko" (Marko 9:1; ng'i Matayo 16:28) – ma ne otimore kaka Pentekosta mar Kristo, bang' Kristo. Tich Joote 1:1-9, kod Sura mar 2). Mano ne otimore bang' dweche auchiel bang' lendo mar Yesu ma malo, kendo ne osehacho ne jaote Petro ni, "Abiro miyi chapa mag pinyruodh polo" (Mathayo 16:19), bang' ka Petro noseye ni en "Kristo, Wuod Nyasaye mangima." E kindeno, Yesu bende ne osehacho ni, "e wi kidini [ma nenore ni adier ma Petro ne oyango kuome] abiro gero kanisa mara" (vers 16-18).
- g. Kaluwore gi Marko 9:1, ma ne owach malo kanyo, ma Yesu ne owacho ni moko ma ne nitie e kindeno ne ok bi ng'iyu tho nyaka gineno "pinyruodh Nyasaye biro gi teko," Luka e Tich Joote 1:1-9 nyiso ni e kind "masira mare [masira mare kod tho mare, ma bang'e chier mare]" kod bedo ni "ne orwake kaka ng'at ma ne ochung'ne." wuok e Yerusalem, to rito singruok mar Wuoro [mar Roho Maler kaka jajiwgi, kata Jakonygi, e loye, bang' ka osewuok kuomgi modhi e polo (neni Johana 14:16-17)], ma, nowacho niya, ne uwinjo kuoma: nikech Johana [Jabatiso] ok bi batiso ji mang'eny gi Roho Maler. ...[kendo] ubiro yudo teko ka Roho Maler obiro kuomu: kendo [ka uyudo teko ma kamano] ubiro bedo joneno e Yerusalem, e piny Juda duto kod Samaria, nyaka giko mar piny."

Gik ma onego ipar gin:

- (1) Joote mag Kristo (mak mana Juda Iskariot) ne dhi neno ka pinyruoth biro;
- (2) ne dhi biro gi teko;
- (3) gin giwegi ne gibiro yudo teko ka Roho Maler osebiro kendo ne gise "batiso" e iye ma ok okalo ndalo mang'eny bang' dhi e polo mar Kristo. Omiyo, ka wach mar (3) ne otimore, dine wach mar (1) kod (2) ochopo kare.

- h. Kaluwore gi mano, kaka ondik e Tich Joote 2, ka odiechieng' Pentekost ochopo, bang' ndalo madirom apar bang' dhi e polo mar Kristo, kendo jooto duto ne ni kanyachiel e kama achiel, gik ma luwogi ma ne otimore:

- (1) "... apoya nono, dwol machalo gi yamo matek ma ng'anjo nowuok e polo," nopong'o ot duto ma jooto ne obet e iye.
- (2) "Kendo ne gineno dhok ma opogore opogore kaka mach, kendo ... ne gibet ewi ng'ato ka ng'ato kuomgi."
- (3) "Kendo gin duto ne gipong' gi Roho Maler, kendo ne gichako wuoyo gi dhok mamoko [dhok mamoko] kaka Roho ne omiyogi weche."

- An. Kendo jaote Petro, ma ne omiye "chapa mag pinyruodh polo," nomiyo wach maduong' ma ne otimore e odiechieng'no ma ne ochakore, e taon mar Yerusalem, kama tijegi mokwongo ne dhi bedoe kuom kinde malach. E odiechieng'no "ji madirom gana gi gana adek" nodwoko. Kendo chakre e odiechieng'no "Ruoth ne omedo e kanisa pile ka pile jogo ma ne ores" (Tich Joote 2:27, Ndiko Manyien). Omiyo, e odiechieng' Pentekost ne oseket "kanisa"; "piny mar

polo” ne osechopo. Kendo lendo mar Pentekost mar Petro ma yudore e Tich Joote 2:22-40 ne nigi weche mamoko ma ne owinjore gi somo marwa ma sani.

- j. E lendo mare, jaote Petro nowacho ni Kristo “osechier” (kuom joma otho) kendo oseting’ore malo e lwet Nyasaye ma korachwich e polo; ni ne oyudo kuom Wuoro singruok mar Roho Maler, ma ne ochung’ ne gik ma ne oneno kendo ma ne owinjo e odiechieng’no; kendo ni obiro “bet piny e lwet Nyasaye ma korachwich nyaka wasike oket piny tiende – Yesu osebedo “Ruoth kod Kristo” (Tich Joote 2:22-36).

E 1 Jokorintho 15:24-28, jaote Paulo bang’e nomedo ng’eyo wach ma ne waseketo e ler {kendo ni ne obiro "bet" e lwet Nyasaye ma korachwich nyaka wasike oket piny tiende}, kaka luwogi "Eka giko biro [ma en, kinde mar piny ma sani, kod piny ma sani, ng’wech mar pinyruodh polo, to ok ng’wech mar pinyruoth owuon. pinyruoth ne Nyasaye, ma en Wuoro; ka osetieko oko loch duto [ma kwedo] kod teko kod teko, nyaka oket wasiki duto e bwo tiende Wasiki mogik ma ibiro tieko en tho [kokalo kuom chier mar joma otho e piny mangima. kuom joma ok tho kendo ma ok tho (1 Jokorintho 15:50 -57)]. ... To bang’ ka gik moko duto oseket e lochne, to Wuowi owuon bende biro bedo e loch mar Jalno mane oketo gik moko duto e lochne, mondo Nyasaye obed gik moko duto e ji duto" – kaka Wuoro noloso Wuode mondo obed kuom kinde ma kawuono. (Mathayo 28:18) – “malaike kod loch kod teko oketgi e bwo lochne” (1 Petro 3:22).

Mano onyiso ni Kristo ok bi locho kendo e yo moro amora, nikech “kom mar Nyasaye kod Nyarombo [Kristo] biro bedo e iye [manyiso ni, e ‘dama maler, Yerusalem manyien, ma biro piny kowuok e polo’ nyaka ‘piny manyien’]: kendo jotichne biro locho nyaka chieng’; ... kendo gibiro locho nyaka chieng’” 22:3-5) – gin bende ka gin jotend piny kaka en, ne 3:21; cf. 2 Timothe 2:12). Kata obedo ni pod obiro bedo jaloch kanyakla gi Wuoro kaka en sani (Fwenyo 3:21), loch mare ok bi bedo mopogore e kindeno kaka sani kuom tich ma ne omiye mar loyo wasiki duto mag loch mar Nyasaye – tichno ne osetimre e kindeno.

- k. E lendo mare mar Pentekost, jaote Petro bende nowuoyo kuom weche ma Daudi owacho e Zaburi 16:8-10, kae to owacho kama: "Owete, anyalo nyisou maonge wach kuom wuonwa Daudi, ni notho kendo ne oyike, kendo liel mare ni kodwa nyaka sani. ne osing’o kuome ni obiro keto achiel kuom olembe mag ng’ute e kom mar loch mare, kendo ne owacho kuom chier mar Kristo, ni ok oweye e liel, kata ni ringrene ne ok oneno toke ma Nyasaye nochierogo. Omiyo, kuom lwet Nyasaye ma korachwich ma oting’ore malo, kendo bang’ yudo Roho Maler ma ne osingo kuom wuonwa, obolo gik ma uneno kendo uwinjo” (Tich Joote 2:25-33).

E yo machielo, Nyasaye ne osechiero Yesu kuom joma otho kendo ne ogoye oko e lwete ma korachwich mondo "okete" e kom loch mar Daudi, kaka ne osingo ne Daudi, kaka ondik malo kanyo, kod Maria, min ma ne dhi bedo min ringre mar ringruok (Luka 1:16-33).

Kapo ni mano onego onen kaka gima lich nikech Daudi ne locho e piny, kendo Kristo ne dhi locho kowuok e polo, owinjore ong’ere ni loch to oken kama onyis gi wach mar “kom mar loch”. Ne ane gik maluwogi: "To Daudi wuod Jese ne otelo ne Israel. To kinde ma ne otelo ne

Israel ne en higni piero ang'wen; ne otelo e Hebron kuom higni piero abiro, kendo ne otelo e Yerusalem kuom higni piero adek gi adek. Bende: "Eka Suleman nobet e kom mar Ruoth Nyasaye kaka ruoth kar wuon mare Daudi" (v. 33) – kendo e Yerusalem ma Suleman ne oteloe.

Kombe mag loch ma ne en kom mar loch mar Nyasaye, ma ne obet e kar wuon mare Daudi; omiyo, kom mar loch mar Daudi ne en kom mar loch mar Nyasaye, ma ne obet e wiye mokwongo e Hebron, kae to e Jerusalem. Kendo kom mar loch ma Yesu nitie e polo en kom mar loch mar Nyasaye. Ma oting'o kanyachiel kode, e lwete ma korachwich – kama "pinyruodhe ok bi bedo gi giko," kaluwore gi singruok ma ne osingo ne Maria ma ne pok okendo (Luka 1:33), kata obedo ni ng'wech mar pinyo ne dhi rumo, kaka osewach chon.

- I. Mana kaka Suleman ne en wuod Daudi kendo ma ne dhi yudo loch mar loch mare, e kaka Kristo bende ne en e ringruok bang' higni mang'eny. Ng'at mogik ma ne obet e kom mar loch mar Daudi kapok Kristo odak e komno ne en Jehoyakin (2 Ruoth 24:8) – ma bende iluongo ni Yekonia (1 Kironika 3:16), kod Konia (Yeremia 22:24) – ma ne oter e tuech mar Babilon gi higni madirom 1977 kapok Kristo obiro. Nebukadnesar ne oseloko Zedekia, ma ne en owadgi to ne ok en wuode, ma bang'e ne odagi kendo ne bende otere e tuech mar Babilon (2 Koronike 36:10-21). Kendo ne jaote Yeremia, Nyasaye nowacho kuom Konia kama: "Ndik ni ng'atni onge nyathi, ng'at ma ok bi yudo ber e ndalo mage, nikech onge ng'at ma wuok kuom koth mare ma biro bedo maber kendo, ma obet ewi kom loch mar Daudi kendo ma locho e piny Juda" (Yeremia 22:30).

Ne ok en ng'at ma onge nyithindo e ranyisi mar bedo maonge mwandu, nikech e tuech ne en gi wuode ma wuoyi miluongo ni Salatiel, ma ne en achiel kuom kwere Yesu (Mathayo 1:12-16); to ne onge nyathi e yo ma ne onge nyithindo ma ne dhi kawo bang'e "ma obet e kom mar Daudi, kendo ma locho e piny Juda." Kata obedo ni nenore ni Kristo ema ne okawo kar loch mar Daudi, kaluwore gi chik mar Nyasaye, ne ok otelo e piny Juda, to ne otelo e polo, kendo ok obi duogo piny nyaka chieng' gi gombo mar locho e kom loch mar Daudi e piny Juda kod Yerusalem kaka ji mang'eny sani puonjo.

- m. Bende, nikech Kristo ne dhi bedo "jadolo maduong' nyaka chieng' kaluwore gi rang'iny mar Melkisedek" (Jo-Hibrania 6:20), kaka ne wapuonjore chon (p.2 ma malo), ne onego obed ruoth kendo jadolo, nikech Melkisedek ne en "ruoth mar Salem [ma bang'e iluongo ni Yerusalem], jadolo mar Nyasaye Maduong' Mogik" (Jo-Hibrania 1:7). Kendo e Zekaria 6:12-13, ma oyie ni en wach ma ne okor kuom Kristo, owachi ni "obiro bedo jadolo e kom mar loch mare." Kata kamano, "ka ne en e piny, dine ok obed jadolo kata matin" (Jo-Hibrania 8:4), kendo ne ok oket jadolo kapok "oyudo masira" e piny (Jo-Hibrania 5:7-10) kendo kapok odonjo "e iye mar lewni [manyiso ni, e polo owuon]" (Jo-Hibrania 7:17-2). Mano nyiso ni ne pok obedo ruoth, kendo kuom mano ne ok en e kom loch mar Daudi, nyaka bang' ka osedhi e polo – kama pod entie, kendo kinde duto obiro bedoe mak mana biro mare mar ariyo mar bura kendo mondo oyud jowetene e duong' ma nyaka chieng' kanyakla kode e piny mabiro.
- n. Mano winjore gi gima ne oneno chon gi jaote Daniel, ma en, dhi mare e polo kendo yudo pinyruodhe, kaka luwogi: "Ne aneno e fwenyruok mag otieno, kendo ne aneno, ng'at moro

machalo gi boche mag polo [neni Tich Joote 1:9-11], kendo ne obiro machiegni kode, ne omiye loch, duong', kod pinyruoth, mondo oganda duto, pinje duto, kod dhok duto otimne: Loch mare en loch ma nyaka chieng', ma ok bi rumo, kendo pinyruoth mare en loch ma ok bi kethore" (Daniel 7:13-14).

- o. Bende, owinjore gi ranyisi ma Yesu nowacho ka ne ochopo machiegni gi Yerusalem kuom juma mogik kapok ogoye e musalaba, kaka ondik e Luka 19:11-30 , kata obedo ni ranyisi mar ariyo oting'o weche mang'eny molooyo ranyisi ma osewach malo kanyo. Nikech ne owacho wachno "nikech ne ni machiegni gi Yerusalem, kendo nikech ne giparo ni pinyruoth Nyasaye ne dhi fwenyre mapiyo" – paro ma ne ji ohero ne en ni ne dhi bedo pinyruoth mar piny, ni Rumi ne dhi loch gi Masia, ma ne dhi duoko pinyruoth ne Israel, kendo miyo pinyruothno bedo e piny mangima bang' higni mag Daudi. bang'e, ma nyalo bedo ni ne oting'o joote mag Kristo owuon nyaka e kinde ma ne odhi e polo (Tich Joote 1:6).

"Omiyo nowacho niya, "Ng'at moro ma ne nigi huma nodhi e piny mabor, mondo oyud loch, kendo mondo odok " (ayat 11-12) – (duoko ne ok oketi e neno mar Daniel); kendo ka odwogo, ne en gi ng'ado bura gi jotichne kod wasike (ayat 13-30).

Kristo owuon ne en ng'at ma nigi huma, polo ne en piny mabor, kendo duogo ne dhi bedo biro mare mar ariyo – ma ne olere e ranyisi ma chal gi mago kaka bang' "kinde malach" (Luka 20:9; Matayo 25:19); kendo kwan mar duoko mare ne dhi bedo bura mogik kendo mar piny mangima e giko mar piny, ma ne dhi yudo duoko maber ne joma kare kod kum ne joma richo ma ne dhi yudore nyaka chieng'.

Jaote Paulo wuoyo kuom wachno kaka "fwenyruok mare kod pinyruodhe" (2 Timoteo 4:1) – ma en, fwenyruok mare kod nyiso pinyruodhe e duong' mare kod duong' mare mar polo. Matayo wacho ni wachno e yo ma kamano: "To ka Wuod dhano biro e duong' mare, ka malaike duto ni kode, to obiro bet e kom mar duong' mare [ma ne oyudo chon], kendo pinje duto biro chokore e nyime" (manyiso ni, mondo ong'ad bura) – ka joma richo "biro dhi e ngima mosiko to kum ma nyaka chieng'". (25:31-32, 46) – "ngima mosiko" en gima joma kare yudo e ng'wech mar polo mar pinyruoth, to "kum ma nyaka chieng'" en gima joma richo yudo e nam mar mach.

Mathayo mamoko ma osefwenyo nyiso ni pinyruothno ne dhi yudore gi Kristo bang' kinde matin bang' chopo e polo bang' tho mare, chier mare, kod dhi e polo ka obiro yudo "loch duto ... e polo kod piny" kaka ne osingone (Mathayo 28:19 kaka pinyruothno ne onyisre bang' polo mare). ma otieko. Omiyo, mano nyiso ni weche moro amora ma bang'e wacho kuom pinyruoth ma pod biro e kinde mabiro (kaka Tich Joote 14:23; 2 Timoteo 4:1, 18; kod 2 Petro 1:11, ma osewuoyo kuomgi chon) nigi tudruok kode, ok e piny e kind biro mare mokwongo kod mar ariyo, to kuom duong' mare ma nyaka chieng' ma biro e Odong' EN YUYO mar SABATO NE JO NYASAYE" Jo-Hibrania 4:8) – ma ne onyis gi sabato mar odiechieng' mar abiriyo mar Israel kaluwore gi ringruok, to ne ok orit e bwo singruok

manyien ma ne ochung'ne Kristo mar Israel mar roho (ma oting'o Jo-Yahudi kod Jo-Jentail duto, ma oyie kode kaluwore gi ringruok).

Neno mogik

1. Kristo kod Sabato nyaka Tho mare (Injili).

Kristo nodak kendo notho e pinye bwo chik mar singruok machon mar Musa, kendo en kaachiel gi jopuonjre mage ne giluto odiechieng' mar abiriyo, Sabato mar Chik Apar, kata obedo ni seche moko en kaachiel gi ne giketho gima ne osebedo kaka puonj machon mag Jo-Yahudi mag gik ma ne gidwaro geng'o -- en nikech ne en ng'at ma Nyasaye kaka dhano, kendo nong'eyo ni Sabato mar Sabato mar Sabato, ne owacho ni "Sabato mar Sabato" 2:28; Luka 6:5).

To kaka osendik, e thone, chik mar Singruok Machon ne okethore kendo rembe ma ne ochuer ne en remo mar Singruok Manyien, ma ne ok oketo chik mar sabato kaka ne oketo e chike mamoko abung'wen mag Dekalog mar Singruok Machon, nikech gik ma osetimre chon. Bang' chier mare, ma ne otimore e odiechieng' mokwongo mar juma, odiechieng'no ochako nyisore.

2. Odiechieng' Mokwongo mar Jumapil ma Onyis Bang' Chier mare (Injili nyaka Fweny).

E odiechieng' Jumapil mar chier, Kristo mosechier ne oneno Maria Magdalena, grup mar mon, jaote Petro, jopuonjre ariyo ma ne ni e yo ma dhi Emaus, kod joote duto e odhiambono mak mana Toma, ma ne onge e kind jomamoko e kindeno, to ne nitie bang' juma achiel ka Yesu ne onenore bang'e ma ne ondik e bugno.

Odiechieng' mar Pentekost, ka pinyruoth nobiro ma ne oseland gi Johana Jabatiso kendo bang'e gi Yesu ni "chiegni," ne en odiechieng' mokwongo mar juma – ma ne otimore bang' ndalo piero abich bang' sabato mar juma mar Kapo (Jo-Lawi 23:15-16). Kendo bang'e, ka ji madirom gana gi gana adek ne obatise kendo ne omedore e kwan mar jopuonjre Kristo, "ne gidhi nyime gi puonj mar joote kod riwruok, e ng'ado mkate kod lamo" (Tich Joote 2:42) – ka "ng'ado mkate" e weche ma nyiso kaka ng'ato nyalo ng'ado mkate (1) Jokorintho 11:20), mane oket gi Kristo otieno mane okalo thone (Matayo 26:26-28; Marko 14:22-24; Luka 22:19-20; 1 Jokorintho 11:23-25).

E Tich Joote 20:6-7., wan kod rekod mar Paulo kod jowetene, ma ne osechopo Troas ndalo abiriyo motelo kendo ne gidong' nyaka "odiechieng' mokwongo mar juma, ma ne wachokore mondo watur mkate, [kendo] Paulo ne owuoyo kodgi [kod jopuonjre ma ne ni Troas], ka en gi gombo mar wuok odiechieng' maluwo" – ma nyiso ni ne onego watim tim mar romo juma ka juma e odiechieng' mokwongo mar juma mar juma" kata chamo chiemb midhiambo mar Ruoth.

E 1 Jokorintho 16:1-4., wan gi jaote Paulo ma ne chiwo chike ne jomaler ma ne ni Korinto, kaka ne omiyo kanisa ma ne ni Galatia, mondo ochok pesa ne jomaler ma ne ni e Yerusalem ma ne nigi chandruok, kowacho ni: “E odiechieng’ mokwongo mar juma [ma en, ‘e juma ka juma’], ng’ato ka ng’ato kuomu mondo oket gik ma oting’o e kar kende [nyalo bedo ni en gima kare moloyo,’ fund mopogore], kaka onyalo bedo maber, mondo kik ochok pesa sama abiro” mondo okaw kata oor “chiwo mari nyaka Yerusalem” – tiende en ni chiwogi onego otimre e odiechieng’ ka odiechieng’ mokwongo mar juma kapok obiro, nitech bedo kanyachiel kinde ka kinde e odiechieng’no mar lamo Jokristo. (Neno Macknight, Oboke mag Joote, kod Jo-Tesalonika, Jo-Korinto, Jo-Galatia, kod Jo-Rumi, ka giwuoyo kuom 1 Jo-Korinto 16:2 ahinya.)

E Fweny 1:9, ma nyalo bedo ni ne ondik chiegni higa mar 96 AD, jaote Johana wuoyo kuom bedo “e Roho e odiechieng’ mar Ruoth” (te kuriake hemera) ka ne oneno neno mare mokwongo e kinde ma ne en e tuech e chula mar Patmos, ma ne winjore gi Jokristo mokwongo ni ne ochung’ne odiechieng’ mokwongo mar juma, ma bende iluongo ni “odiechieng’ mar aboro, odiechieng’ mar aboro.” Kuomgi ne en odiechieng’ mar paro chier mar Kristo, kaka “chiemb midhiambo mar Ruoth” ne en chiemb midhiambo mar paro tho mar Kristo; kendo ne gichokore e “chieng’ mar Ruoth” mondo gitim “chiemb midhiambo mar Ruoth” – “Ruoth” margi en Kristo, kendo en kende.

Mano ne omiyo Jokristo bedo mopogore .

(a) kowuok kuom Jo-Yahudi ma ne wuoyo kuom weche din, ma ne timo chokruok margi mar lamo juma ka juma ne en odiechieng’ mar Abich, sabato margi, e yo achiel, .

(b) kowuok kuom joyade to e yo machielo, mane e piny Misri kod Asia Matin ne nigi wach machalo kamano, te sebeste herma, mar chieng’ mokuongo mar dwe, mar miyo ruoth mar Rumi, Kaisar, mane gilamo kaka nyasaye, ka gitiyo gi wach mar dho Grik mar sebeste, ranyisi mar kuriake ma Jokristo mag Kristo tiyogo kar wachno. (Neno Diksonari mar Jalony mar Muma, Buk mar KQ, pej 152).

Sebasteni en nying dhano mar sabastos, kowuok e sebas, tiende en luoro mar luor, kendo en nying machal gi sebazomai, manyiso lamo, kod sebasma, gino ma ilamo. Omiyo, e ng’iyo mogik, kendo e yo makende mar tiyo kodgi, weche ariyogo kaka ne otigodo e wi Kristo kod Kaisar, ne gin weche machalre. Kendo jogo ma ne oyie kuom Kristo kaka Ruoth ne ok nyal yie ni Kaisar en Ruoth, ma kinde mang’eny ne kelo masira mapek ahinya ne Jokristo – ma ne gichako yudo masira e piny Asia Matin e kinde ma ne ogol Johana e chula mar Patmos, kama nondikoe Buk mar Fwenyo kaluwore gi chik mar Kristo kendo kanisa mar Jo-Rumi ma ne omiye . piny Asia (e yo ma yo podho chieng’ mar piny Asia Matin, ma sani iluongo ni Turki).

Gik ma luwogi ma oting’o weche ma owuok e higni apar mag higni mag ariyo mag Jokristo biro nyiso kaka ne itiyo gi “odiechieng’ mar Ruoth” kaka “odiechieng’ mokwongo mar juma,” odiechieng’ mar chier mar Kristo kuom joma otho, kendo bedo odiechieng’ mar chokruok mar juma ka juma mar Jokristo mokwongo – kar tiyo kod “odiechieng’ mar Ruoth” (1 Jo-Korinto :1; 1 Jo-Tesalonika 5:2; 2 Petro 34:10), ka Ruoth Yesu Kristo biro duogo e giko mar piny e piny mondo okel chier mar piny mangima kendo ong’ad bura ne dhano, kaka jomoko wacho ni e kindegi.

14:1) – giko mar higni mag 100 kata chakruok mar higni mag ariyo AD .

RIEK: Diksonari mar Jalony mar Muma, Vol. KQ, pej. 152, owacho ni wachni, kuomwa, weche ma ng'ato nyalo ng'eyo "nenore ni tiende en 'romo mar lamo e Odiechieng' mar Ruoth – odiechieng' mare makende.' Mopogore gi sabato." Tiende wachno onyisre gi gik maluwogi:

Kata obedo ni wach ma ni "odiechieng' mar Ruoth" e Fweny 1:9 en wach ma ng'ato ok nyal ng'eyo, ne obedo gima pile ka pile weyo wach mar odiechieng', kendo oweyo mondo ong'ere kaluwore gi gima ondik, ka wach ma nyiso ni "odiechieng' mar Ruoth" ne ochako tiyogo kaka nying' mar "odiechieng' Jumapil" kata "odiechieng' mokwongo mar juma." ma en gima timore e weche ma owach malo kanyo ma owuok e Didache. "Omiyo e dho Grik ma sani, wach ma nyiso jumapil kata odiechieng' mokwongo mar juma en kuriake. Wach mar chieng' Jumapil e dhok masani mag Jo-Roman owuok kuom yorno ni – dominica (dho Italy), domingo (dho Spain), kod dimanche (dho France)." (Everett Ferguson, Jokristo Mokwongo Ne Wuoyo, pej mar 71.)

IGNatius: " ... ok wabed gi Sabato kendo, to wabedo ka wadak kaluwore gi odiechieng' mar Ruoth, ma ngima marwa bende nowuok kuome ..." (Jo-Magnesia 9) – higa mar 110 bang' Kristo

Barnaba: "Omiyo wan [Jokristo] warito odiechieng' mar aboro gi mor, ma Yesu nochier kuom joma otho, kendo ma ne onenore ka oidho e polo" (15:8f) – chiegni higa mar 130 bang' Kristo.

RIEK: Ka ndalo 40 ma yudore e Tich Joote 1:3 ne ok oting'o ndalo mag chier kod dhi e polo, ma nyalo timore, to dhi mare bende ne en odiechieng' achiel mar juma ma chier mare – "mar aboro" (= "mokwongo"), kaka onyis e wach ma ne owuok kuom Barnaba.

3. Jokristo kod Sabato bang' Pentekost(Otimo gik moko kokalo kuom Oboke).

E seche ma Jokristo ne rito odiechieng' mokwongo mar juma kaka odiechieng' mar chokruok margi ma pile pile mar lamogi makende, Jokristo ma Jo-Yahudi kinde mang'eny pod ne dak kaka Jo-Yahudi kaka wach mar kit oganda kod kit oganda e yore moro amora ma {ne} ok odhi ataro gi chike mag Jokristo. Bende, jaote Paulo; ne owinjore e yore ma kamago gi timbe kata kit oganda moro amora ma ne nyalo bedo e kindgi – kata obedo ni .

(a) Jo-Yahudi kata jogo ma ne olokore e Jo-Yahudi, ma ne odak kaluwore gi chik mar Musa, mondo oyudgi nikech Kristo;

(b) joma ok gin Jo-Yahudi, ma ne onge chikno (kata obedo ni en owuon ne ok onge chik ne Kristo), mondo oyudgi bende nikech Kristo .

(c) joga ma ne oluongo ni "joma nigi teko," mondo bende oyudgi (1 Jokorintho 9:19-23).

Kuom ranyisi, Paulo ne oluwo chik Musa ewi singruok mag Jonazir, ma yudore e Kwan 6:1-21 (ne Tich Joote 18:8; 21:17-26). Ne ogoyo Timoti lier, ma ne en Ja-Yahudi ma nus, mondo oyiene e kind Jo-Yahudi kaachiel gi Jo-Yahudi (Tich Joote 16:1-3). To ne ok oyie ng'ado ne Tito lier, ma ne ok en Ja-Yahudi, mondo kik oketho wach maber ka grup mar Jo-Yahudi ne temo keto lier kuom

Jo-Galatia 2:1-5; ng'i Tich Joote 15:1-31). Kata kamano, ne ok opuonjo Jokristo ma Jo-Yahudi mondo kik ogol nyithindgi lier kaka tim (Tich Joote 21:17-26, kaka osewach chon) – to ne opuonjo ni “e Kristo Yesu kata lier ok konyo, kata bedo maonge lier, to yie [e Kristo] tiyo kuom hera” e yo malach, kowacho ni, "Omiyo kik ng'ato ong'adnu bura kuom chiemo, kata kuom madho, kata kuom ndalo mag nyasi, kata dwe manyien, kata Sabato" (Jo-Kolosai 2:16), nikech gik ma kamago ne ok owinjore gi Jokristo, kaka ne wawuoyo kuomgi motelo.

Injili ne olando mokuongo ne Jo-Yahudi, kaeto ne Jo-Yahudi (Jo-Rumi 1:16). Kendo ne Jo-Yahudi, ne lendo mokuongo e Yerusalem, ok mana e hekalu kende, gi joote, to bende e sinagoge mag taondno gi ji mamoko. Ranyisi maduong' mar wachno ne en ma Stefano notimo e od lamo “mar Jo-Liberty, kod Jo-Kureta, kod Jo-Aleksandria, kod jogo ma ne oa Silikia kod Asia” (od lamo mar Jo-Yahudi ma ne ni oko mar Palestina), ma ne ogolo ywak kode to ne ok nyal “chung' gi rieko kod Roho ma ne otiyogo.” Kata kamano ne ginyalo kelo ng'atno e “kanyo” (Sanhedrin), kendo miyo ogoye gi kite nyaka otho kaka Jakristo mokwongo ma ne otho nikech yie mare. Nyalo bedo ni Saulo ma ja Tarso, ma bang'e nolokore kendo nobedo jaote Paulo, ne en ja sinagogno, nikech ne en ja Kilikia kendo ne omako lewni mag jogo ma ne goyo ji gi kite. (Neno Tich Joote 6:8-8:1; 22:3-21).

Bang' ka Paulo osebedo jaote ne Jo-Yahudi ka en e taon ma ne nitie ot mar lamo mar Jo-Yahudi, ne dhi e otno mokuongo (nikech ne en dwaro mar Nyasaye ni Jo-Yahudi duto kaachiel gi Jo-Yahudi duto obed gi thuolo mar winjo kendo winjo wach maber mar Kristo kendo e yo ma kamano ne gibedo Jokristo, kendo Jo-Yahudi ne dhi bedo Jo-Yahudi e chakruok) kaka e Antiokia e piny Pisidia (Tich Joote 13:13-51), e Ikonium (14:1-7), e Tesalonika (17:1-9), e Berea (17:10-14), e Korinto (18:1-17), e Efeso, kama noweyoe jokonyne, Akwila kod Priska ma ne odakgo. 18:18-19:20). E kinde moko, Jokristo ne dhi nyime dhi e lamo mag sinagog kuom kinde ma ne oyienegi timo kamano, to nyalo bedo ni ne gichokore e ot mar jokanyo moko mondo gitim lamo mag odiechieng' mar Ruoth (par gi Tich Joote 18:7; Jo-Rumi 16:5; 1 Jo-Korinto 16:9 kod Filemon ma ne orwakgi e skul mar Tiso, kata skul machielo ma ne orwakgi e Tiso, nyalo yudore pile ka pile (Tich Joote 19:9-10).

Omiyo, kaluwore gi chike ma osedonjore e gima osetimre, ka Jakristo ma Ja-Yahudi kaka ng'ato ka ng'ato ne ok dwar mana luwo odiechieng' mokwongo mar juma kaka “odiechieng' mar Ruoth,” ma ne ok en odiechieng' mar yweyo kaka sabato ne en e bwo loch mar Musa, kendo e yo ma kamano “odiechieng' ka odiechieng'” ne nyalo bedo ni “oting'o luor maromre,” to bende ne owinjo ni onego odhi nyime gi rito odiechieng'no kaka “odiechieng' mar yueyo.” kendo lamo, ok onego ogeng'e timo kamano, kata kamano ok onego otem keto luwo mare kuom jomoko – gi gima kamano en adier e wi ring'o, ma Jokristo ma Jo-Yahudi ne nyalo chamo ma onge ng'at ma nyalo geng'o chunysi, mondo Jokristo ma Jo-Yahudi pod obed gi ng'iyoye kata obedo ni ok owinjore obed gi chike kende (Jo-Rumi:3,1) kuom weche ma ng'ato nyalo yiero – mana kuom gik ma oyienegi, to ok gin gik ma chik kata ma otamre.

Nyakonchiel, ka Jokristo ma ok Jo-Yahudi ne oyienegi mondo oketgi e misumbni (manyiso ni, onego giluw) gima Kristo ne ogonyo kata Jo-Yahudi kuome (moriwo nyaka luwo “chieng' sabato,” Jo-Kolosai 2:16), mano ne en gimomiyo jaote Paulo ne onego opar ahinya kuom warruok margi.

4:8-10; 5:1-8, bende ne oler chon ahinya). Gima duong' en niya: "KRISTO NE OGOYOWA GOTH [e wi gik ma kamago]: OK MINO, CHONG' MOTELO, KENDO KIKI DUONDI KEND GI GOCH MAR TICH" (Jo-Galatia 5:1).

Omiyo, kata obedo ni Jokristo onego obed gi lamo mag ng'ato ka ng'ato pile ka pile, kendo ginyalo chokore mondo gilam kendo giger ji e kinde moro amora kata e kinde mopogore opogore, kata kata pile ka pile kuom kinde malach, kaka nyalore kendo nyalo nenore ni owinjore, mana odiechieng' mokwongo mar jumano kende e ma ondiki negi e ndiko mag Singruok Manyien kaka odiechieng' ma ji luwo kaka odiechieng' ma pile kendo ma ji duto luwo. "Chiemb midhiambo mar Ruoth" en gima duong' kendo ma omedore e lamo margi.

Ne owuok e buk mar Sabato mar Nyasaye, ma en Somo Ndiko. Sasil N. Rait

Odiechieng' mar RuothOdiechieng' mokwongo mar juma

H. Leo Boles

.... "Odiechieng' mar Ruoth kata Odiechieng' Mokwongo mar Juma" e thuo wach ma oseland mondo otimre e okang' ma kawuono. Kaka odiechieng' Sabato oserumo kuom teko mar Nyasaye ka Singruok Machon ne owuok e yo, nikech odiechieng' makende mar lamo e bwo chik mar Musa oserumo, kendo nikech wadak e bwo singruok manyien, ma ochung' maber moloyo kuom sing'o mabeyo moloyo, penjo ma wuok ni: "Be nitie odiechieng' makende mar lamo ma Jokristo oseloso e higa mar Co?" Oken Sabato mar Jokristo. Onge Ndiko moro amora e Singruok Manyien ma puonjo ni odiechieng' Sabato oseket kaka odiechieng' makende mar lamo ne Jokristo; kendo onge Ndiko moro amora ma puonjo ni odiechieng' makende ma ne oket mondo Jokristo olamre onego oluong ni Sabato mar Jokristo. Odiechieng' mar Ruoth, kata odiechieng' mokwongo mar juma, ok iluong kata matin gi teko mar Nyasaye ni Sabato kata Sabato mar Jokristo. Odiechieng' makende ma oket mopogre kendo ong'ere kaka odiechieng' mar Ruoth ok en kar odiechieng' Sabato e bwo chik. Sigana Manyien ok en e yo mar adier gima kawo kar singruok machon; singruok Machon notimo tichne kendo Kristo nowuoke oko mar yo. Bang'e ne omiyo Singruok Manyien ma ne nigi sing'o manyien, chenro manyien, dwaro manyien, kod odiechieng' manyien mar lamo. Owinjore ipare maler ni odiechieng' mar Ruoth kata odiechieng' mokwongo mar juma ok kawo kar gimoro amora kata odiechieng' moro amora e bwo chik mar Musa. [omedo keto ler]

Odiechieng' mar Ruoth, kata odiechieng' mokwongo mar juma, ok en odiechieng' mar yweyo.' Sabato ne en odiechieng' mar yweyo ne Nyithind Israel, to odiechieng' mar Ruoth ok en odiechieng' mar yweyo kaka Sabato mar Jo-Yahudi. E bwo winjuok machon, odiechieng' Sabato ne oket kaka odiechieng' mar yweyo ne dhano kod le; ne en odiechieng' mar paro mar gonyruok kuom tuech mag Jo-Misri kod jotendgi mag Misri; ne en ranyisi e kind Yehova kod Nyithind Israel ni Nyasaye kokalo kuom berne ne osegonyo nyithind Israel kuom tich matek ma ne giyudo ka gin e piny Misri. Ne nyaka giyue kendo ginyis nyithindgi ni ne gin gi odiechieng' mar yweyoni nikech ber mar Nyasaye ma ne ogologi kuom ng'uono ma ne gin-go e piny Misri. E bwo winjuok manyien, odiechieng' mar Ruoth nigi gino ma malo kendo maler moloyo mana miyo dhano kod le yueyo mar ringruok. Waweyo wachni oling' e kindeni, nikech ibiro kelo wachno e nyime e twakni. Gik moko duto ma ji ng'ur kendo ma ji ng'ur ma iwinjo kuom loko odiechieng' Sabato obed odiechieng' mokwongo mar juma ok owinjore kendo tiyo mana mar ketho pach ji kendo ketogi e paro ma ok kare kuom adier.

GIMO NYEN E SIGruok NYEN

Chik Manyien en adier gi nyinge; en adier ni en gima manyien e kidienje duto. Nyaka wang'e mana gik matin kuom gik manyien ma ni e singruok manyien. Gik ma Yesu nopuonjo ka en e ringruok ne oket kaka "puonj manyien." (Marko 1:27.) Kristo ne ok odwoko chik moro amora mar Musa mondo oket chikno e wi ji; e Lendo duto mar Got, okelo pogruok e kind puonjne gi timbe kod puonj ma jo-rabi ne ng'ado; ne ochopo chikno kendo bang'e ne omiyo gimoro manyien e kar chikno. "Ne opuonjogi kaka ng'at ma nigi teko, to ok kaka jondikogi." (Mathayo 7:29.) Ne pok nitie puonj ma kamago kaka Yesu nomiyo: pok ne nitie puonj manyien ma nyalo pimo gi puonj

mar Ruoth Yesu Kristo. Ne obiro mondo onyis dwaro mar Wuoro, dwaro mar Wuoro kaka ondik e winjruok manyien. Kendo wan gi “chik manyien” (Johana 13:34), ma nyiso hera ma malo e kind oganda Ruoth moloyo kaka ne osepuonjo chon. Jokristo gin gik manyien e Kristo. (2 Jokorintho 5:17.) Gik machon osekalo, kendo gik moko duto osebedo manyien. Kanisa oriw gi jogo ma oselokore kowuok e pinje duto; Jo-Yahudi kod Jo-Jentail ne olokore kuom wach maber kendo ne olosogi bedo “ng’at achiel manyien.” (Jo-Efeso 2:15 .) Kendo, wasomo kuom “yo manyien kendo mangima.” (Jo-Hibrania 10:20.) Jokristo matindo iluongo ni “nyithindo manyien e Kristo.” (1 Petro 2:2.) Wan gi “Paska manyien.” (1 Jokorintho 5:7.) Wachiwo “misani manyien” (1 Petro 2:5) kendo wachiwo “misani manyien mag pak” ne Nyasaye (Jo-Hibrania 13:15). Jaote Isaya nowacho ni jo Nyasaye onego omi “nying’ manyien.” (Isaya 62:2.) Wachno ne ochopo kare ka jopuonjre ne iluongo ni “Jokristo mokwongo e Antiokia.” (Tich Joote 11:26.) Bende, e winjruok manyien wan gi “odiechieng’ manyien mar lamo” (1 Jokorintho 16:1-2; Fweny 1:10), ma en odiechieng’ mokwongo mar juma kata odiechieng’ mar Ruoth. Ibiro nenore ni gik moko duto ma ni e Singruok Manyien gin gik manyien.

GI RUOTH RUOTH

E winjruok manyien nitie gik mang’eny ahinya ma oket kaka mag Ruoth --- "gik mag Ruoth." Ka wasomo moko kuom gik ma kamago, mano biro konyowa mondo wabed gi mor kuom “odiechieng’ mar Ruoth.” Wasewuoyo e Singruok Manyien kuom “ringruok mar Ruoth” (1 Jokorintho 11:27-29), “tho mar Ruoth” (1 Jokorintho 11:26), “mesa mar Ruoth” (1 Jokorintho 10:21), “chiemb midhiambo mar Ruoth” (1 Jokorintho 11:20), “1” Remb Ruoth” (1 Jokorintho 11:27), “ot mar Ruoth” (1 Timoti 3:15), kod “odiechieng’ mar Ruoth.” (Fweny 1:10.) Gik mamoko nyalo wacho ni gin mag Ruoth, to gik ma kamago oromo nyiso ni ka wawuoyo kuom "chieng' mar Ruoth" ni waketo e klas mar gik mamoko mang'eny, mathoth madongo ma gin mag Ruoth e bwo singruok manyien. Kuom adier, Singruok Manyien nobiro kokalo kuom Ruoth Yesu Kristo; en jaloch mar singruok maber moloyo. Musa ne en jaloch mar singruok machon, to Kristo e jaloch mar singruok manyien. Sigana Machon ne oketi ranyisi kendo oketgi maler gi remb le, to Sigana Manyien oketi ranyisi kendo oketgi maler gi remb Ruoth Yesu Kristo. En singruok mar Ruoth, dwaro mare mogik kendo singruok mare ne dhano. Ne dhi bedo gima lich ka ne oket odiechieng’ manyien mar lamo e Singruok Manyien kendo ne ok oluonge ni “odiechieng’ mar Ruoth.” Wang’eyo ni "odiechieng'" otigodo e yore mopogore opogore e Muma, to odiechieng' mokwongo mar juma oseketa kaka odiechieng' mar Ruoth kendo ne ong'ere kaka odiechieng' mar lamo gi Jokristo mokwongo. Kuom adier, chakre Pentekost, odiechieng’ mokwongo mar juma osebedo ka itiyogo, ma en odiechieng’ makende mar lamo e bwo singruok manyien.

CHIENG' MOKUONG' MAR JUMA

“Odiechieng’ mokwongo mar juma” oseluongo gi Roho Maler ni “odiechieng’ mar Ruoth.” “Ne an e Roho e odiechieng’ mar Ruoth.” (Fweny 1:10) Kae wan gi Johana ma wacho ni ne en “e Roho” e odiechieng’ makende, “odiechieng’ mar Ruoth.” Nitie gik mathoth momiyo oket odiechieng’ ni kaka “odiechieng’ mar Ruoth.” Mokwongo, Ruoth ne ochier kuom joma otho e “odiechieng’ mokwongo mar juma.” (Matayo 28:1; Marko 16:2; Luka 24:1 kod Johana 20:19) Kae, jondiko ang’wen duto mag Injili nyisowa ni Yesu nochier kuom joma otho e odiechieng’ mokwongo mar

juma. Mae en achiel kuom gik ma omiyo oket odiechieng' mokwongo mar juma kaka odiechieng' mar Ruoth. Bang' chier mare, nodong' e piny kuom ndalo madirom piero ang'wen. (Tich Joote 1:3) E odiechieng' piero ang'wen gi, ne oneno ji mang'eny; wan gi rekod mar nenore ma romo apar gi adek ma Yesu notimo bang' chier mare kendo kapok odhi e polo. Kinde duto ma ne oneno kama ne owachie saa, ne en odiechieng' mokwongo mar juma. Nitie gik moko ma nenore ma ok ondik saa, to ka ondik saa, oket ni en odiechieng' mokwongo mar juma. Ne otimo ng'ado mare ir Wuonwa kendo bang'e nooro Roho Maler, kaluwore gi singruok, ne joote e odiechieng' Pentekost, ma ne en odiechieng' mokwongo mar juma. (Jo-Lawi 23:11, 15-21.) Kanisa ne oik e odiechieng' Pentekost, kendo lendo mokwongo mar injili e pong' mare ne olando gi Petro e odiechieng' Pentekost ni. Omiyo, nikech Pentekost ne en odiechieng' mokwongo mar juma, odiechieng' mokwongo mar jumano bedo odiechieng' nyuol mar kanisa mar Ruoth. Jopuonjre mokwongo ne romo e odiechieng' mokwongo mar juma mondo gicham Chiemb Ruoth. "To e odiechieng' mokwongo mar juma, ka ne wachokore kanyachiel mondo wacham mkate, Paulo nowuoyo kodgi, ka en gi gombo mar wuok odiechieng' maluwo, kendo nomedo wuoyo nyaka saa auchiel otieno." (Tich Joote 20:7) Bende, ne ogol chik ne jopuonjre mokwongo mondo ogol chiwo makende e odiechieng' mokwongo mar juma. "Koro kuom wach mar choko pesa ne jomaler, kaka ne agolo chik ne kanisa mag Galatia, un bende utim kamano. E odiechieng' mokwongo mar juma, ng'ato ka ng'ato kuomu mondo oket pesa mare kaka onyalo, mondo kik ochok pesa ka abiro." (1 Jokorintho16:1-2.) Kae Paulo chiwo chik ne kanisa ma ni Korinto mondo otim kaka ne ochiko kanisa ma ni Galatia; ne nyaka gichiw chiwono e odiechieng' mokwongo mar juma. Ne onego otim kamano mondo kik obed gi dero mar choko chiwo ka Paulo ochopo. Onyiso ni Jokristo mokwongo ne timo romo e odiechieng' mokwongo mar juma. "Kendo we wane ane ng'ato ka ng'ato mondo wajiwe mondo wabed gi hera kod tije mabeyo, kik wawe chokruok marwa kaka jomoko timo, to wabed gi gombo mar jiwo ng'ato ka ng'ato, kendo moloyo, nikech uneno ni odiechieng' chiegni." (Jo-Hibrania 10:24-25).) Magi gin moko kuom gik ma nyalo miyo iluong odiechieng' mokwongo mar juma ni odiechieng' mar Ruoth.

E Zaburi 2:7 wan gi weche maluwogi: "In wuoda, sani asenyuoli." Neno maber ni "odiechieng'ni" kaka ondik kae. E Tich Joote 13:32-33 wapuonjore ni wachno ne ochopo kare e chier mar Kristo. "Kendo wakelonu wach maber mar singruok ma ne osing ne wuonwa, ni Nyasaye osechopo singruokno ne nyithindwa, kuom chiero Yesu; kaka ondik e zaburi mar ariyo ni, "In Wuoda, sani asebedo wuodu." Omiyo, ne oyie ni Yesu en Wuod Nyasaye ma ne onyuol kuom chier mare kuom joma otho e odiechieng' mokwongo mar juma. Wach ma ne ondiki gi Yoel (Yoel 2:28; Tich Joote 2:1-4, 16, 17) ne ochopo kare e odiechieng' Pentekost ma en odiechieng' mokwongo mar juma. Kristo ne oket osimbo mar ruoth e kom mar loch mare e odiechieng' no. (Zakaria 6:13; Tich Joote 2:29-36.) Chik manyienno ne ochako tiyo kaka wach Ruoth Nyasaye ne owuok e Yerusalem e odiechieng' no. (Isaya 2:3; Luka 24:47, 49 kod Tich Joote 2 .) Gik moko duto ma ne otimore nyiso ni Nyasaye ne omiyo odiechieng' mokwongo mar juma luor kaka odiechieng' ma ne otimrego gik madongo mang'eny ahinya. Onge ng'at ma onego obed gi bwok ni odiechieng' mokwongo mar juma oseluongo ni "odiechieng' mar Ruoth." Petro nowacho ni "Odwoke Nyasaye kendo Wuon Ruoth Yesu Kristo, ma ne onyuolwa kendo kaluwore gi ng'uono mare maduong' mondo wabed gi geno mangima kuom chier mar Yesu Kristo kowuok kuom joma otho." (1 Petro 1:3.) Mano nyiso ang'o? Onyiso mana ni kuom chier mar Yesu Kristo, joote ne onyuol kendo mondo gibed gi geno mangima kuom chier mar Kristo; tiende en ni chier mare ne otieko tim mar losogi kendo. Ne

gisedok e luong'gi machon bang' goyo Kristo e musalaba, to sani gisechier gi geno ni Ruothgi ma ne otho e musalaba sani en Jawar mar dhano mochier. En gima ber ng'eyo kaka chier nigi thuolo maduong' e tij lendo ma ne jote timo chon; kuom adier, Petro ok wuo kata matin kuom gode mar Yesu e musalaba ka ok owuo kuom chier mare. Kae, idwaro ni waket pachwa kuom Zaburi 118:22-24. "Kidi ma jogedo nodagi, osebedo kidi maduong' mar kona. Mano en gima Ruoth Nyasaye otimo; en gima lich e wang'wa. Mae e odiechieng' ma Ruoth Nyasaye nolosu; wabiro mor kendo wamor kode." Odiechieng' mane? En chieng' chier, ma en chieng' maduong'ie moloyo e chenro mar warruok mar dhano. Nitie joma timo nyasi mar nyuol mare maonge ratiro moro amora ma Nyasaye omiyogi. Nyasaye oseiyero odiechieng' mokwongo mar juma, ma en odiechieng' chier mar Ruoth marwa, kaka odiechieng' makende mar lamo ne ogandane e bwo singruok manyien. Omiyo, wan gi gik mathoth ma miyo waluongo odiechieng' mokwongo mar juma ni odiechieng' mar Ruoth.

GIMO JO ADVENTISTA PUONJO

Jo-Advent ne romo mokwongo e odiechieng' mokwongo mar juma. Joseph Bates nolim anyuonde moko mane gin jokanyo mag Kanisa mar Baptist mar Ndalo Abiryo. Ne opuonjore moko kuomgi kuom weche ma ne omiyo gibedo gi chokruok e odiechieng' Sabato; ne okelo wechego kendo kendo ne oketogi e Kanisa mar Advent. Miyo White ne odagi romo e odiechieng' Sabato nyaka ne ok onyal dwoko penjo ma ne Joseph Bates nokelo. Bang'e ne oneno fwenyruok ma ne oneno ni odiechieng' Sabato ne odong' kendo ni en odiechieng' ma onego otimre kuom Jokristo e kindegi. Bang'e, Kanisa mar Advent mar Odiechieng' mar Abiryo ne ochakore e higa mar 1845. Ka rito odiechieng' mokwongo mar juma en "ranyisi mar le," to Kanisa mar Advent ne nigi ranyisi mar le; Miyo ma ne nigi ranyisi mar leno. Wabedo gi rekod e "Sketches mag Ngima mag Ellen G. White" mar neno ma ne Miyo White oneno. "Jaduong' Bates ne yueyo e odiechieng' mar abich, odiechieng' mar abiryo mar juma, kendo ne ojiwo ni waket pachwa kaka Sabato mar adier. Ne ok awinjo ni en gima duong', kendo ne aparo ni ne otimo richo kuom dak e wi chik mar ang'wen moloyo chik mar abiryo mamoko. To Ruoth nomiyo abedo gi paro maler mar hekalu mar Nyasaye. polo, kendo ne onyisa sanduku mar Nyasaye ma ne oumo gi kombe mag ng'uono. Malaike ariyo ne ochung' achiel achiel e giko mar kombe mar ng'uono, kendo wang'gi ne olokore e wi kombe mar ng'uono. mar sanduku, kendo 1 ne aneno kite ma ne ondikgo Chike Apar Ne abedo gi bwok ka aneno chik mar ang'wen e diere mar chike apar ma ne nigi ler mayom ma ne orumogi Malaika nowacho ni, 'En achiel kende kuom gik apar ma ne ochue. e iye.'" (Oboke 95 kod 96.) Koro wuro ma kamano kaka onyisre e fwenyruok mag Miyo White bedo teko ne Jo-Adventist ma lamo e Odiechieng' Sabato. Ne oneno kite ariyo ma ne ondikgo Chike Apar, owacho ni, kae to ne oneno ler ma ne oumo chik mar ang'wen ma ne nigi odiechieng' Sabato, ma ne oketo chikni malo moloyo chik mamoko duto. Oketo chik mar ang'wen ma ne omi oganda Jo-Yahudi malo moloyo chik ma wacho ni kik ibed gi Nyasaye machielo kapok an. Kuom Jo-Adventist ma chieng' mar Abiryo, odiechieng' Sabato e gino kende ma keto pogruok e kind Jo-Adventist gi dinde mamoko duto. Nitie kit Jo-Adventist auchiel, kendo Jo-Adventist ma ne ochako gi Miyo White, onge gi ng'at ma ochung'negi ma nigi chir mar... ritogi kaka jaote mar Nyasaye; giwacho ni ne omiye roho mar Nyasaye, kendo owacho ni ne omiye roho mar Nyasaye, to gik ma gidwaro timo en ywak mondo giyud ng'at ma biro ritogi kendo onge kata achiel kuomgi ma oyie biro mar ritogi. Ang'o ma omiyo? Nikech ok ginyal geng'e.

BE PAPA MAR RUMI NE LOKO SABATO?

Gima ne owacho ni papa mar Rumi noloko odiechieng' Sabato obed odiechieng' mokwongo mar juma, ne owach mokwongo gi Miyo Ellen G. White. Miyo White wacho ni, "E sandukno ne nitie sufuria mar mula mar mana, ng'injo mar Aron ma ne odongo, kod mesa mag kite ma ne oting'ore kanyachiel kaka buk. Yesu noyawogi, kendo ne aneno Chike Apar ma ondik e wigi gi lith lwedo mar Nyasaye. E mesa achiel ne nitie ang'wen to e mesa machielo ne nitie ang'wen ma ne orieny moloyo mesa mar auchiel. chik mar Sabato, ne orieny e wigi duto; nikech Sabato ne oketi mopogre mondo orit nying' maler mar Nyasaye. mar ang'wen, ne aneno ni Nyasaye ne ok oloko Sabato, nikech ok olok nyaka chieng', to papa ne oloko chieng'no chakre e odiechieng' mar abiriyo nyaka e odiechieng' mokwongo mar juma; ("Ndiko Mokwongo mag Ellen G. White," oboke mar 33.) Kendo e oboke mar 65 mar bugno achielno, Mrs. E fwenyruok mopogore opogore, Miyo White nowacho ni papa noloko odiechieng' Sabato obed odiechieng' mokwongo mar juma. Watim nonro kuom wach ma ne odonjnego kendo wane kaka adier nitie e wachno. Par ni Ruoth nonyise e neno ni papa noloko Sabato obed odiechieng' mokwongo mar juma. Ang'o momiyo ne nyaka Ruoth onyis Miyo White e fwenyruok ni papa noloko Sabato kowuok e odiechieng' mar abiriyo nyaka e odiechieng' mokwongo mar juma ka ginyalo nyiso ni oselokre gi Singruok Manyien? Ang'o momiyo Jo-Adventist ok tem nyiso kuom Singruok Manyien ni odiechieng' Sabato oselokre obedo odiechieng' mokwongo mar juma? Jo-Adventist oyie ni Kanisa mar Katholik ne ok ochako nyaka e higni mag 400; giyie ni Kanisa Katholik ne pok odongo chuth nyaka chiegni higa mar 304. Jokristo ne timo romo e odiechieng' mokwongo mar juma kuom higni mia adek kapok kata Jo-Adventist owacho ni Sabato ne oloki obed odiechieng' mokwongo mar juma. Ere kaka ginyalo chiwo gimomiyo Jokristo chopo e odiechieng' mokwongo mar juma kuom thuolo malach kamano? Kata sani giwacho ni ginyalo chiwo neno moko ma nyiso ni papa mar Jo-Katholik ema notimo lokruokno gadier. Ok ginyal nyisowa ni en papa mane mane otimo lokruokno; gi ong'eyo ni onge historia maler kata ma ok owinjore ma ndiko adier ni papa notimo lokruok. Kata ka Jo-Katholik ne onego owach kamano, ere kaka ne nyalo nyiso adier mar wachno? Onge gik ma nyiso ni papa notimo lokruok moro amora ma kamano, kendo ka Jo-Adventist mag Odiechieng' mar Abiro ng'ado burano, gitimo kamano ma onge gik ma nyiso. Ginyalo mana nyiso neno mar Miyo White ni papa ema notimo lokruokno. Konstantino ne en ruoth mar piny Rumi, kata kamano ne ok en papa; ne en ruoth chakre higa mar 306 nyaka 337 bang' Kristo. Ne oketo chike ma ne rito tim ma ne onego otimre e odiechieng' mokwongo mar juma, to onge chik kata chik moro amora e historia mar Jo-Rumi ma ne olokoe odiechieng' Sabato obed odiechieng' mokwongo mar juma. En gima achiel keto chike ma rito tim mag jodak e odiechieng' mokwongo mar juma, to en gima chielo keto odiechieng' mokwongo mar juma kaka odiechieng' mar lamo. Kendo, giwacho ni bura ma ne otimre e higa mar 363 bang' Kristo, ne osingo ni odiechieng' mokwongo mar jumano en odiechieng' mar Ruoth. Owinjore ipare ni odiechieng' mokwongo mar juma ne osebedo ka itimo chakre e kinde machon mag kanisa mar Ruoth nyaka e kindeno gi Jokristo duto.

Jalo ne ong'eyo ni kowuok e mbui ma kamano ne olando ni papa mar Kanisa Katolik noloko odiechieng' Sabato kowuok e odiechieng' mar abiriyo nyaka odiechieng' mokwongo mar juma; kuom mano, noluongo jotelo madongo ma ne ni e Kanisa Katolik ma ne ni Nashville, Tennessee, mondo omiye puonj mag Kanisa Katolik e wi wachno. Ne openjo penjo ma kama: "Be Jo-Katholik

puonjo ni papa mar Rumi noloko Sabato mar odiechieng' mar abiriyo obed odiechieng' mokwongo mar juma?" Dwoko ne obiro gi wach mapek ni "Ooyo"! "Ok giwach wach ma kamano; pok giwacho wach ma kamano nyaka chop sani." Bang'e ne openjo jadolo ni: "Be ibiro keto wachno e barua?" Bang'e, nondiko oboke maluwogi, ma ne ondiki tarik 14 dwe mar apar gi ariyo higa mar 1944.

"Laktar H. Leo Boles

Ne Jatelo:

"E dwoko penjo mari, Ng'ano mane oloko Sabato obed Jumapil? Adwaro wacho ni, kaluwore gi gik mabeyo moloyo, ne gin joote giwegi mondo gipar chier mar Kristo. Tim mar chokruok kanyachiel e odiechieng' mokwongo mar juma mar timo nyasi mar Chiemb Midhiambo mar Ruoth kendo nying' mar odiechieng'no en St. 7 kod 1 Jokorintho 16:2, kendo gi Johana Maler, Fweny 1:10.

"E 'Didache kata Puonjuok mar Joote apar gi ariyo,' ma ne ochakore e higa mar 100 AD (ma en bang' higni matin kende, nyalo bedo ni higni matin bang' tho mar Johana), chik omiye ni: 'E odiechieng' mar Ruoth, ubi kanyachiel kendo utur mkate kendo udwoko erokamano, bang' ng'ado bura kuom richou.

"Ignatius Maler, ma ne otho nikech yie mare (higni 107), wuoyo kuom Jokristo ni 'ok giluwu Sabato kendo, to gidak e luwo odiechieng' mar Ruoth ma bende Ngima Marwa nochier kendo." (Ad Magnes IX.) E barua ma ne ondiko ne Barnaba, sula mar XV, owacho niya: "Omiyo bende warito odiechieng' mar aboro (ma en odiechieng' mokwongo mar juma) gi mor, ma en odiechieng' ma Yesu nochiergo kendo kuom joma otho."

"St. Justin (higni 165) en jandik Jakristo mokwongo ma noluongo odiechieng'no ni Jumapil e ndiko ma ji ohero ahinya ma olero e yo matut lamo ma ne omiye Nyasaye e odiechieng'no gi Jokristo mokwongo-tiende ni, chiwo ringre kod remb Kristo ka giluwu lamo, lendo, kod somo mar Ndiko Manyien.

"Kuom mano, en gima nenore maler kuom neno machon kendo ma adier ma wan-go ni tim mar timo nyasi mar Chiemb Midhiambo mar Ruoth e odiechieng' Jumapil ne ochako gi joote, kendo, kuom mano, ne en kaluwore gi dwaro mar Kristo ma ne omiyogi teko mar timo lokruok ma kamago mag kinde kod yo ma ne giluwogo chik mag dini ma ne ok onego ji duto oluw. mondo oket thuolo moro mana mar lamo Nyasaye ma en tich maduong' ma chik mar adek ogolo, to kinde kod weche matut mag luwo chikno ne nyalo lokore. Jo-Adventist), ma ne ochako higni mia apar gi aboro bang' joote, yiero lamo e odiechieng' mar abiriyo ok en gima duong' ka iporo gi tim ma piny mangima timo kod timbe machon ma ne ohero odiechieng' Jumapil.

Gi adier ahinya,

"RT. Japuonj. MSGR. AA Jalno, VG"

En gima kare ne Jo-Katholik wacho ni ok giwach ni papa mar Rumi noloko Sabato obed odiechieng' mokwongo mar juma. Oboke moro amora ma ng'ato nyalo bedogo kuom Jo-Adventist ma ng'ado bura ni papa noloko Sabato en miriambo; ka ng'ato kuomu nigi buge ma kamago, inyalo ndiko e wigi ni, "Ma ok en adier."

CHIAM MAR RUOTH

Yesu nomiyo jopuonjrene chik ni mondo ocham Chiemb Ruoth. (Matayo 26:26; Luka 22:19; 1 Jokorintho 11:24-25) Ruoth ne ogolo chik ne ogandane mondo ochokore. "Kik uwe chokruok kanyachiel kaka jomoko timo." (Jo-Hibrania 10:25 .) Kata obedo ni ng'et wach machielo mar ndiko ni nyalo nyiso ang'o, wan gi puonj mayot kendo maler ni Jokristo ne ok onego owe chokruok kanyachiel. Bende, omiye chik ni mondo ocham Chiemb Midhiambo mar Ruoth; nyaka gichokore mondo gicham chiemb midhiambo kanyachiel. Ne gichamo chiemb midhiambo ka gichokore. (1 Jokorintho 11:20-33.) Paulo kae owacho niya: "Omiyo, ka uchokore kanyachiel, ok nyalre mondo ucham chiemb midhiambo mar Ruoth." Omiyo, ne gichamo chiemb midhiambo ka gichokore. Koro ochiwgi chik ni mondo gicham, kendo ochiwgi chik ni gichokore; kendo wayudo ni ne gichamo chiemb midhiambo ka gichokore. Ang'o momiyo gichamo? E paro tho mar Ruoth kod masira nyaka obi. Omiyo, koro nitie chier mare ma inyiso kae; ne ok onyal biro kendo e okang' mar ariyo ka ok en mangima, ka ok ochier kuom joma otho. Omiyo, Chiemb Midhiambo mar Ruoth kuom puonj mare, bang'e ichamo e odiechieng' mokwongo mar juma kaka chenro mar paro tho mar Ruoth kod biro mar ariyo. Mano en wach maler ahinya. Kata kamano, Jokristo ne biro kanyachiel gi gombo mar chamo Chiemb Ruoth. (1 Jokorintho 11:33.) To ne gichokore kanyachiel mondo gipog mkate kata gicham Chiemb Ruoth e odiechieng' mokwongo mar juma. Chier mar Ruoth e odiechieng' mokwongo mar juma, dok piny mar Roho Maler e odiechieng' mokwongo mar juma, kod chamo chiemb midhiambo mar Ruoth e odiechieng' mokwongo-duto nyiso ni odiechieng'ni en odiechieng' mar Ruoth. Wasepuonjore ni Roho Maler nobiro e odiechieng' mokwongo mar juma, ni kanisa ne oik kata nochako tiyo e odiechieng' mokwongo mar juma, ni Jokristo ne oromo mondo ocham Chiemb Midhiambo mar Ruoth e odiechieng' mokwongo mar juma, kendo ni Johana ne ni e Roho e odiechieng' mar Ruoth, gigo duto puonjowa ni odiechieng' mokwongo mar juma en'.

Oganda Nyasaye sani chokore mondo gicham Chiemb Ruoth e odiechieng' mokwongo mar juma. Sabato mar chik ne en odiechieng' mopogore chuth kendo ne itimo gi gino mopogore chuth. Nitie pogruok maduong' ahinya e gino mane omiyo Jokristo romo e odiechieng' mar Ruoth kod Jo-Yahudi yueyo e odiechieng' Sabato mana kaka nitie e kind odiechieng' kod otieno, Kristo kod Satan. Odiechieng' mar Ruoth ok kawo kar Sabato mar Jo-Yahudi; Sabato ne ogol e yo ka singruok machon ne ochopo kare; chieng' manyien, ma en chieng' mokwongo mar juma, ne omiye Jokristo ma ne ni e bwo singruok manyien. Chiero mar Ruoth e odiechieng' mokwongo mar juma e gino kende ma keto pogruok e kind odiechieng' mokwongo mar juma gi odiechieng' mamoko. Wanyalo wer wende mag pak Nyasaye e odiechieng' mokwongo mar juma, to wanyalo wer wende mag pak Nyasaye odiechieng' moro amora kendo odiechieng' ka odiechieng'. Wasomo Muma e odiechieng' mokwongo mar juma, kata kamano, wanyalo somo Muma odiechieng' ka

odiechieng' kendo onego wasome. Walemo e odiechieng' mokwongo mar juma, kata kamano, wanyalo lamo kendo onego walamo pile ka pile. Wanyalo chiwo gik ma wan-go e odiechieng' mokwongo mar juma, to wanyalo chiwo kaka wan gi thuolo kendo kaka nitie dwaro e odiechieng' moro amora. Omiyo, chamo Chiemb Ruoth e odiechieng' mokwongo mar juma e gino kende ma keto odiechieng'ni mopogore gi odiechieng' mamoko. E odiechieng'ni kendo odiechieng'ni kende ema wanyalo chamo Chiemb Midhiambo mar Ruoth.

Nitie wach achiel kende ma dhi nyime e wi odiechieng' mokwongo mar juma. Nyasaye oseloso mondo ogandane obed gi chokruok e odiechieng' mokwongo mar juma. Ng'ato nyalo loko kalenda; onyalo loso kalenda ma nigi ndalo auchiel kende nyaka e juma; Russia notimo kamano kendo nodak kuom higni apar gi ang'wen kaluwore gi chenro mar juma mar ndalo auchiel. Pinje mamoko bende osetimo kamano. Ere kaka Ja-Adventist nyalo lamo e odiechieng' mar abiriyo e juma ka nitie mana odiechieng' auchiel e juma? Nyasaye oseketo mondo dhano kik loso kalenda mar ndalo e juma to mondo obed ni nitie "odiechieng' mokwongo mar juma." Omiyo, oseloso wachno mondo ogandane—ok en gima duong' ni lokruok adi nyalo timore—onyalo romo e odiechieng' mokwongo mar juma. Kapo ni ng'ato ne oloso chenro mar odiechieng' abich kende e juma, Jokristo ne dhi romo e odiechieng' mokwongo e juma mondo gilam. Jo-Adventist ne ok nyal chokruok mar lamo, nikech jumano onge gi ndalo abiriyo. Mano nyiso rieke ma Nyasaye nigo e loso odiechieng' mokwongo mar juma, ma en odiechieng' mar Ruoth, kaka odiechieng' makende mar lamo. (Twak ma ne omiye tarik 21 dwe mar apar gi ariyo higa mar 1944, e ot mar paro mar lweny, e boma ma Nashville, Tennessee)